

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE
„COSTIN C. KIRIȚESCU”

Vol. 95/2003

Colectia
BIBLIOTECA ECONOMICĂ

Seria
**Probleme
economice**

**EVALUAREA
COMPETITIVITĂȚII
PRODUSELOR ȘI
SECTOARELOR
INDUSTRIALE ROMÂNEȘTI
PE PIETELE
INTERNAȚIONALE**

Cornelia SCUTARU, Dinu MARIN, Stelian STANCU,
Roxana CIUMARA, Petre FOMIN

ISBN 973-7940-38-5

Centrul de Informare și Documentare Economică

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE
INSTITUTUL DE PROGNOZĂ ECONOMICĂ

ANALIZE ȘI PROGNOZE ANUALE ȘI PE TERMEN MEDIU PE BAZA MODELULUI „DOBRESCU”

Centrul de Informare și Documentare Economică
București, 2003

Volumul de față prezintă tema
“ANALIZE ȘI PROGNOZE ANUALE ȘI PE TERMEN MEDIU PE BAZA
MODELULUI „DOBRESCU””,
realizată de Institutul de Prognoză Economică
în cadrul

Programului național de cercetare CERES.

Proiectul Institutului de Prognoză Economică al Academiei Române
“**Tipologia creșterii economice; evoluția principalelor corelații
macroeconomice în perioada de tranziție;**
etapa: scenariile de prognoză macroeconomică anuale și pe termen mediu”.

Contract PP4/25 XI 2002

dr. Cornelia SCUTARU – coordonator proiect

Colaboratori externi:

Dinu MARIN

Stelian STANCU

Roxana CIUMARA

Petre FOMIN

Editat de CENTRUL DE INFORMARE ȘI DOCUMENTARE ECONOMICĂ
REDACTOR-ȘEF - VALERIU IOAN FRANÇ
SECRETAR GENERAL DE REDACȚIE - AIDA SARCHIZIAN

Redactor: ADELINA BIGICĂ
Concepție grafică, machetare și tehnoredactare: VICTOR PREDĂ
CIDE/STUDII/PROBLEME: Pro95_03.doc

Redacția și administrația: București, Calea 13 Septembrie nr. 13, sectorul 5,
cod poștal 76 117, telefon: 0040-1-411 60 75, telefax: 0040-1-411 54 86
Adresa poștală: București 5, căsuța poștală 5 - 72

Materialele cuprinse în acest buletin pot fi reproduse numai cu aprobarea
conducerii Institutului Național de Cercetări Economice

Volumele seriei pot fi identificate și comandate fie în colecție anuală, respectiv ISSN 1222 - 5401,
fie pe fiecare titlu în parte, respectiv pe ISBN alocat fiecărui volum.

Pentru volumul de față: ISBN - 973 - 7940 - 38 - 5

CUPRINS

INTRODUCERE	5
1. MACROMODELUL “DOBRESCU” – caracteristici generale	5
2. STRUCTURA MACROMODELULUI ECONOMIEI ROMÂNEȘTI DE TRANZIȚIE (Versiunea 2000).....	8
2.1. Principalele dependențe din blocul “Output și absorbție”	9
2.2. Principalele dependențe din blocul “Factori de producție și venitul din muncă”	9
2.3. Principalele dependențe din blocul “Variabile financiare și monetare”	10
3. ESTIMĂRILE MODELULUI (1998-2002).....	11
3.1. Ipoteze	11
3.2. Analiza previziunilor (1998-2001).....	11
3.3. Analiza previziunilor pentru 2002	14
3.4. Rezultate preliminate pentru 2002	16
4. SCENARIILE ALTERNATIVE PENTRU 2003	19
4.1. Introducere	19
4.2. Ipoteze de lucru pentru 2003 - <i>Scenariul dezirabil (S1)</i>	19
4.3. Ipoteze de lucru pentru <i>Scenariile “țintă” S2, S3, S4</i>	20
4.4. Comentarii - scenariile țintă S2 și S3	21
4.5. Comentarii - scenariul țintă S4	26
5. SCENARIILE ALTERNATIVE PE TERMEN MEDIU	31
5.1. Ipoteze de lucru pentru scenariul de referință.....	31
5.2. Comentarii - scenariul de referință	32
5.3. Ipoteze de lucru pentru scenariul “țintă”	37
5.4. Rezultatele simulărilor	38
5.5. Comentarii - scenariul “țintă”	38
Bibliografie selectivă.....	43

INTRODUCERE

Vom începe cu o scurtă prezentare a macromodelului “Dobrescu”, a modului său de lucru și a principalelor corelații pe baza cărora este construit. Este un model econometric, care permite elaborarea unor estimări previzionale în condițiile în care, pentru perioada de prognoză, nu se prevăd rupturi structurale, cu alte cuvinte, în ipoteza păstrării unui anumit trend al evoluției economice.

1. MACROMODELUL “DOBRESCU” – caracteristici generale

Macromodelul “Dobrescu” reflectă trăsăturile unei economii slab structurate, ale cărei caracteristici se manifestă foarte clar în cazul economiei românești de tranziție:

- Pentru o mare parte a avuției naționale, drepturile de proprietate nu sunt definite;
- Viața economică este caracterizată printr-un amestec de reguli vechi și noi care intermediază relațiile umane;
- Intervenția discreționară a autorităților publice este intensă și supusă frecvent unor interese politice conjuncturale;
- Instituțiile formale sunt imature și laxe, în timp ce instituțiile informale joacă un rol foarte important în economie și societate.¹

Din punct de vedere economic, aceste trăsături se manifestă prin: atrofierea dependenței output-ului real de factorii de producție; cronicizarea arieratelor întreprinderi și a formei disturbante a “dolarizării”; ponderea mare a economiei necontabilizate; distorsiunea monetară și asimetria lichidităților.

Modelul este utilizat pentru elaborarea de scenarii de previziune pe termen mediu și scurt; scenariile țin cont de evoluția lunară a economiei românești și de schimbările de politici macroeconomice.

Prima versiune operațională a modelului², elaborată în 1996, pornește de la ipoteza că economia românească este un sistem slab structurat. Principalele relații incluse în model se referă la: outputul real, cererea agregată internă, investiții, forța de muncă, productivitatea muncii, cursul de schimb, principalii indici de prețuri, venitul din muncă, bugetul general consolidat, evoluția economiei

¹ Emilian Dobrescu, *Tranziția în România – Abordări econometrice*, Editura Economică, București, 2002.

² Emilian Dobrescu, *Macromodels of the Romanian Transition Economy*, Editura Expert, București, 1996.

ascunse, viteza de circulație a monedei. Outputul real a fost estimat separat pentru următoarele cinci sectoare: industrie și construcții; agricultură, silvicultură, pescuit; transport, poștă și comunicații; servicii publice; comerț, bănci și alte servicii.

A doua versiune operațională a macromodelului³ include unele schimbări în abordarea problemei: introducerea unui bloc special pentru variabilele demografice (populație, forță de muncă, pensionari); conectarea indicatorilor anuali cu un bloc lunar dedicat evoluției exporturilor și cursului de schimb; agregarea celor cinci sectoare în trei sectoare: industrie, construcții și agricultură; transport, comunicații, comerț, servicii bancare și alte servicii; servicii publice.

Versiunea din 1997 a luat în considerare sugestiile făcute de prof. W. Charemza (Leicester University), prof. S. Hall (Imperial College and London Business School) și J. W. Velthuisen (University of Amsterdam).

Această versiune a fost utilizată de Banca Națională a României pentru analize macroeconomice și estimări previzionale. Pe baza acestei versiuni, lunar și trimestrial au fost publicate, de către dr. C. Ciupagea, dr. C. Scutaru și P. Fomin, previziuni în reviste de specialitate și pe internet.

A treia versiune operațională a macromodelului⁴ introduce noi modificări: o determinare mai relevantă a venitului expectat al gospodăriilor, firmelor și bugetului general consolidat; delimitarea principalelor consecințe ale deficitului bugetar; o elaborare mai detaliată a unor posibile scenarii ale evoluției viitoare a economiei românești.

În versiunea din 1998 au fost luate în considerare sugestiile formulate de către prof. J. Bradley (Economic and Social Research Institute of Dublin).

Cea de a patra versiune operațională⁵ este caracterizată prin următoarele schimbări: determinarea outputului real al întregii economii, fără divizarea pe ramuri; estimarea cererii agregate interne prin relații econometrice ale principalelor sale componente; determinarea exporturilor exclusiv prin relații care reflectă condițiile de piață, influența trendului istoric fiind abandonată.

Această versiune a fost prezentată în 1999 la Fall Meeting of the International LINK-Project.

³ Emilian Dobrescu, "Macromodels of the Romanian Transition Economy" (versiunea 1997), *Romanian Economic Review*, Tome 42, No.2/1997.

⁴ Emilian Dobrescu, *Macromodels of the Romanian Transition Economy* Second edition, Editura Expert, București, 1998.

⁵ Emilian Dobrescu, *Macromodel of the Romanian Transition Economy*, Project - LINK Fall Meeting, Athens, Greece, November, 1999.

A cincea versiune a macromodelului⁶ introduce relații privind investițiile străine directe, împrumuturile nerambursabile, datoria publică, datoria externă totală.

Această versiune a fost utilizată în elaborarea “Strategiei economice a României pe termen mediu” pentru integrarea în Uniunea Europeană (2000) și în elaborarea “Programelor economice de preaderare” (2001 și 2002), în ipoteza că Banca Națională și Guvernul vor trece ferm la implementarea reformelor structurale.

⁶ Emilian Dobrescu, *Macromodels of the Romanian Transition Economy*, Editura Expert, București, 2000.

2. STRUCTURA MACROMODELULUI ECONOMIEI ROMÂNEȘTI DE TRANZIȚIE (Versiunea 2000)

Macromodelul are ca scop estimarea implicațiilor pe termen scurt și mediu ale politicilor de venituri, fiscale, comerciale și monetare, în contextul specific proceselor de transformare din economia românească.

Macromodelul este divizat în trei blocuri:

- output și absorbție (cererea agregată);
- factori de producție și venitul din muncă;
- variabile financiare și monetare.

Aceste blocuri sunt conectate la *blocuri adiționale* pentru comerțul exterior (dezagregat în concordanță cu clasificarea SITC LINK), și pentru indicatorii demografici.

Macromodelul a fost construit pe ipoteza că variabilele endogene reprezintă o țintă pentru întreg sistemul economic. Este estimată separat o valoare expectată. Macromodelul admite o *funcție obiectiv care constă în minimizarea diferenței dintre valoarea calculată și valoarea expectată a unei anumite variabile*. Pot fi utilizate ca variabilă-țintă următoarele variabile:

- produsul intern brut (în prețuri curente sau în prețuri constante);
- absorbția internă (în prețuri curente sau în prețuri constante);
- indicele prețurilor de consum;
- deflatorul PIB;
- venitul total din muncă;
- exportul;
- importul;
- cursul de schimb;
- distorsiunea monetară;
- investițiile în active fixe (în prețuri constante);
- productivitatea muncii (în prețuri constante).

Este important de menționat că în toate cazurile rezultatele obținute sunt similare. Pentru economia românească venitul total (ca aproximare a PIB-ului în prețuri curente), pare să fie, cel puțin până în prezent, soluția cea mai potrivită.

Macromodelul folosește serii statistice care satisfac *testul ADF* sau testul Johansen. A fost aplicată regresia *OLS*. Pentru a verifica dacă coeficienții economici sunt localizați în limite plauzibile sau nu, au fost aplicate tehnici de *bootstrap*.

Macromodelul operează, în general, cu *indicatori anuali*. În cinci cazuri sunt implicați atât indicatori anuali, cât și *indicatori lunari*: indicele prețurilor de consum, baza monetară, cursul de schimb, exportul și importul.

Estimatorii pentru indicatorii lunari sunt determinați folosind serii de date care încep din ianuarie 1991, situată după prima fază a liberalizării prețurilor. În

ceea ce privește indicatorii anuali, macromodelul include câteva serii care încep din 1985 sau 1981, perioadă în care economia românească prezenta unele caracteristici ale unui sistem slab structurat.

2.1. Principalele dependențe din blocul “Output și absorbție”

Prezentăm pe scurt principalele dependențe din blocul “Output și absorbție”, așa cum sunt ele menționate în: Emilian Dobrescu, *Macromodels of the Romanian Transition Economy*, Editura Expert, București, 2000. Pentru mai multe informații, v. op. cit. pp. 50-82.

Variabile dependente	Principalele variabile explicative
Outputul real, estimat prin PIB în prețuri constante	Absorbția internă (cererea agregată internă), export, oferta de monedă, fiscalitatea
Absorbția internă (cererea agregată internă): consumul de piață al gospodăriilor populației, producția pentru autoconsum, consumul guvernamental și formarea brută de capital	PIB-ul, cheltuielile bugetului general consolidat, inflația, dobânda, populația, ocuparea
Exportul de bunuri și servicii	Cursul de schimb, importul de bunuri și servicii, un parametru exogen care evaluează influența altor factori
Importul de bunuri și servicii	Cursul de schimb, deficitul bugetului general consolidat, un parametru exogen care evaluează influența altor factori
Deflatorul PIB-ului	Venitul total expectat, (care aproximează PIB-ul nominal), outputul real
Indicele prețurilor de consum	Deflatorul PIB-ului, oferta de monedă
Indicele formării brute de capital	Deflatorul PIB-ului, rata investițiilor
Cursul de schimb	Indicele prețurilor de consum, indicele formării brute de capital, dobânda, un parametru exogen care evaluează influența altor factori

2.2. Principalele dependențe din blocul “Factori de producție și venitul din muncă”

Prezentăm pe scurt principalele dependențe din blocul “Factori de producție și venitul din muncă”, așa cum sunt ele menționate în: Emilian Dobrescu *Macromodels of the Romanian Transition Economy*, Editura Expert, București, 2000. Pentru mai multe informații, v. op. cit. pp. 83-96.

Variabile dependente	Principalele variabile explicative
Fonduri fixe	Investițiile în fonduri fixe, rata de depreciere a fondurilor fixe
Investiții în fonduri fixe	Rata investițiilor, cererea agregată, variația exportului
Ocuparea	Outputul real (PIB-ul în prețuri constante), productivitatea muncii
Productivitatea muncii	Fonduri fixe, venitul real din muncă pe salariat
Venitul din muncă	PIB

2.3. Principalele dependențe din blocul “Variabile financiare și monetare”

Prezentăm pe scurt principalele dependențe din blocul “Variabile financiare și monetare”, așa cum sunt ele menționate în: Emilian Dobrescu *Macromodels of the Romanian Transition Economy*, Editura Expert, București, 2000. Pentru mai multe informații, v. op. cit. pp. 97-115.

Variabile dependente	Principalele variabile explicative
Venitul bugetului general consolidat	Taxele pe profit și alte taxe asupra firmelor; contribuțiile pentru asigurări sociale plătite de firme; impozitul pe salarii și contribuțiile pentru asigurări sociale plătite de salariați; taxa pe valoare adăugată și alte taxe similare; taxe vamale; venitul din “privatizare”; alte taxe plătite de gospodăriile populației.
Cheltuielile bugetului general consolidat	Serviciile publice (educație, sănătate, cultură, servicii municipale, apărare națională, ordine publică, alte cheltuieli); cheltuielile de protecție socială (pensii, ajutor de șomaj, asistență socială); cheltuieli pentru activitatea economică.
Masa monetară	Baza monetară; multiplicatorul monetar.
Datoria publică	Datoria publică internă; ponderea economiei contabilizate în PIB-ul total (creat în economia formală și în economia informală); dobânda.
Total datorie externă	Contul curent; variația rezervei valutare a BNR; investițiile străine directe; împrumuturile nerambursabile; alte resurse.

3. ESTIMĂRILE MODELULUI (1998-2002)

Estimările previzionale asupra evoluției economiei românești au fost realizate cu consultarea acad. Emilian Dobrescu, în colaborare cu dr. Constantin Ciupagea și Petre Fomin, pe baza “Macromodelului economiei românești de tranziție” elaborat de acad. Emilian Dobrescu.

3.1. Ipoteze

Ipotezele de construire a scenariilor de previziune au avut câteva caracteristici comune:

- În fiecare an a fost elaborat un scenariu care, în viziunea autorului, reprezenta cea mai bună abordare a situației economiei românești din acel moment și cea mai directă cale de a orienta evoluția economică spre o economie de piață funcțională (scenariul restructurant în 1998 și 1999, scenariul rațional în 2000 și 2001, scenariul dezirabil în 2002);
- De asemenea, au fost prezentate scenarii care au avut rolul de a atrage atenția asupra pericolului aplicării unor politici necorelate: scenariul divergent în 1998, scenariul critic în 1999, scenariul incongruent în 2000;
- În general la aceste scenarii s-a renunțat în a doua jumătate a anului, când evoluțiile economice și politicile abordate până în acel moment păreau a defini calea abordată de autoritatea decizională;
- Periodic ipotezele care au stat la baza scenariilor au fost adaptate situației reale, create de noi decizii guvernamentale, de relațiile cu Banca Mondială și FMI, sau de schimbarea contextului extern;
- Scenariul cu caracteristicile cele mai apropiate de realitatea momentului a fost menținut până în luna noiembrie, când a permis prezentarea primelor date preliminare asupra indicatorilor din anul respectiv: scenariul inerțial în 1998 și inerțial-corectat în 1999, scenariul lax în 2000 și qvasi-lax în 2001, scenariul dezirabil în 2002;
- Așa cum se vede din analiza rezultatelor previziunilor⁷, realitatea economică nu s-a încadrat perfect în nici unul dintre scenariile prezentate, ea situându-se destul de aproape de scenariile menționate mai sus, (scenariul inerțial în 1998 și inerțial-corectat în 1999, scenariul lax în 2000, scenariul qvasi-lax în 2001 și scenariul desirabil în 2002), cu interferențe ale unor ipoteze din celelalte scenarii.

3.2. Analiza previziunilor (1998-2001)

Vom prezenta pe scurt analiza previziunilor realizate pe baza macromodelului “Dobrescu” și publicate în reviste de specialitate⁸:

⁷ Scutaru C., *Modelul “Dobrescu” – previziuni și realitate*, *Oeconomica*, nr. 4/2002.

⁸ “Microeconomia aplicată”, (perioada 1998-1999); Site-ul “Internet Security” și “Roumanian Journal of Economic Forecasting”, (perioada 2000-2003).

1998

În condițiile concrete ale anului 1998, nici scenariul divergent, nici scenariul restructurant nu au reprezentat alternative viabile. *Scenariul divergent* nici nu a fost prezentat decât ca o *avertizare* asupra consecințelor pe care le-ar putea avea o politică macroeconomică contradictorie: este scenariul unei politici laxe în domeniul veniturilor (ca urmare a creșterii presiunii sociale), simultan cu o politică monetară restrictivă, inițiată de BNR pentru stăpânirea inflației. *Scenariul restructurant* pornește de la ipoteza că *cerințele de bază ale restructurării economice sunt înțelese, acceptate și traduse într-o politică macroeconomică coerentă*. Acestea ar fi presupus: o creștere limitată a veniturilor expectate, scăderea treptată a deficitului bugetar, politici active pro-export cu restricții aplicate soldului balanței comerciale, creșterea investițiilor străine directe. Realizarea acestui scenariu ar fi putut duce la o creștere real pozitivă a PIB-ului.

Cel mai apropiat de datele statistice pare a fi fost *Scenariul inerțial*, construit pe ipoteza că *tendențele anterioare* privind venitul expectat, masa monetară, finanțarea inflaționist/neinflaționistă a bugetului (în proporție de 50%), slaba atragere a investițiilor străine directe *s-au prelungit* în cursul anului 1998.

Din punct de vedere al produsului intern brut, economia anului 1998 s-a caracterizat prin tendințe inerțiale; măsurile de politică macroeconomică nu au avut decât parțial efectul scontat, economia înregistrând o scădere de 4,8% comparativ cu anul anterior.

1999

Dintre cele trei scenarii formulate pentru 1999, *scenariul inerțial* a oferit cea mai bună previziune pentru condițiile concrete ale anului 1999. Corectarea acestui scenariu (*scenariul inerțial corectat*) cu noile elemente de politică macroeconomică, în raport cu orientările probabile ale activității Executivului și ale politicii Băncii Naționale a României, (determinate de rezultatul negocierilor cu Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional, și prezentate în documentul "Măsuri urgente de depășire a recesiunii și de evitare a crizei financiare", prezentat de coaliția guvernamentală la reuniunea de la Palatul Cotroceni din 7 aprilie 1999), nu au dus la o ameliorare a previziunilor. Previziunile pentru anul 1999 au fost mai pesimiste decât rezultatele economice obținute; din acest punct de vedere unele din ipotezele scenariului restructurant s-au dovedit a fi mai realiste.

2000

Scenariul cel mai adecvat pentru a exprima realitățile anului 2000 a fost *scenariul rațional*, ceea ce presupune că tendințele inerțiale, puternice în 1998, deja slăbite în 1999, au fost depășite în anul 2000 printr-o politică salarială și de venituri moderată, combinată cu o politică monetară prudentă și o politică activă proexport. Ca și celelalte scenarii propuse pentru previziunile din anul 2000, *scenariul rațional* ține seama de faptul că anul 2000 este un an electoral, ceea ce

implică o presiune socială crescută pentru obținerea de venituri nominale cât mai ridicate. Acest scenariu a fost construit pe ipoteza unei posibile înțelegeri sociale cu privire la o creștere moderată a venitului nominal, combinată cu o politică monetară prudentă (dar nerestrictivă). Scenariul este construit în ipoteza că politica de comerț exterior este o politică proexport și că influxul de capital străin va crește; în consecință deficitul extern reflectă o evoluție pozitivă a economiei naționale. Evoluțiile macroeconomice au indicat o probabilitate mare de realizare a acestui scenariu în cursul anului 2000. Evoluțiile economice au infirmat ipotezele aplicării unui *scenariu lax*, care lua în considerare existența unei puternice presiuni sociale pentru o creștere substanțială a veniturilor precum și pe o posibilă cedare a guvernului la acest tip de presiuni; scenariul mai include ipoteza că politica monetară este acomodativă, iar politicile comerciale își păstrează trendul existent (tendențe inerțiale). *Scenariul incongruent* a fost construit pe aceleași ipoteze privind venitul nominal și deficitul bugetar ca și scenariul lax. Dar, confruntată cu pericolul hiperinflației, Banca Centrală ar fi putut alege o politică monetară restrictivă, ceea ce ar fi avut efecte negative asupra creșterii exporturilor. Creșterea tensiunii în mediul de afaceri, ar fi limitat creșterea fluxului de capital. Un asemenea mix *incongruent* de politici, în ciuda limitării ofertei de monedă, nu ar fi putut susține reducerea inflației datorită creșterii continue a arieratelor și a altor forme de distorsiune monetară. *Scenariul incongruent* a fost utilizat doar în primele luni ale anului; din luna aprilie, odată cu precizarea bugetului, probabilitatea unui asemenea scenariu a fost considerată prea mică pentru a fi luată în considerare. A rămas ca un scenariu de atenționare asupra pericolelor de implementare a unor politici care ar fi putut părea necesare la un moment dat în condițiile create de conjunctura electorală a momentului.

2001

Deși (cu excepția lunii august, când s-a considerat posibilă o aplicare strictă a negocierilor cu Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială), previziunile asupra creșterii economice în anul 2001 s-au menținut sub nivelul realizat (5,3%), scenariul cel mai realist s-a dovedit a fi *scenariul rațional* care încearcă să actualizeze proiecția formulată pentru anul 2001 în: "Strategia economică pe termen mediu a României". Caracteristicile acestui scenariu sunt: o politică moderată privind veniturile, politici fiscale restrictive, continuarea unei politici pro-export, dar prin alte mecanisme decât devalorizarea în termeni reali a monedei naționale; dinamica outputului real bazată atât pe stimularea în continuare a exporturilor, cât și pe expansiunea absorbției interne; măsuri mai ferme pentru întărirea disciplinei financiare și asanarea economiei care ar duce la comprimarea drastică a distorsiunii monetare (induse îndeosebi de arierate) și ar face posibilă reluarea procesului de remonetizare a economiei. *Scenariul lax*, a jucat rolul scenariului de atenționare asupra rezultatelor aplicării unor politici laxe privind veniturile, cheltuielile bugetare și restructurarea economică care s-ar situa astfel sub prevederile corespunzătoare din: "Strategia economică pe termen mediu a României".

3.3. Analiza previziunilor pentru 2002

Pentru anul 2002 vom prezenta o analiză mai detaliată a estimărilor alternative publicate lunar pe site-ul "Internet Securities" și trimestrial în "Romanian Journal of Economic Forecasting".

Pentru 2002 au fost estimate, în prima parte a anului, două scenarii care țin seama de "Programul economic de preaderare":

- **Scenariul *dezirabil***, orientat către nivelele înalte de creștere economică prevăzute în acest program;
- **Scenariul *moderat***, care ia în considerare posibilitatea unor rate de creștere mai mici datorate deteriorării circumstanțelor externe.

Ipoteze de lucru:

- Ambele scenarii includ premisele calitative adoptate în "Strategia României pentru dezvoltare pe termen mediu", adică un efort susținut pentru reforme structurale și promovarea unor mixuri de politici macroeconomice adecvate.
- În ceea ce privește bugetul general consolidat, ambele scenarii consideră ca ipoteză de lucru o ușoară diminuare a ratei totale de taxare. Ponderea cheltuielilor publice față de PIB este în scădere. Rata deficitului bugetar se va menține în limitele agreate de FMI (circa 3%).
- În ambele scenarii se presupune că procesul de remonetizare a economiei va continua, cu implicațiile asupra multiplicatorului (scăderea ratei rezervelor obligatorii, expansiunea creditului non-guvernamental).
- Asemenea evoluții nu sunt posibile decât în strânsă legătură cu transformările structurale (privatizare, o funcționare mai eficientă a piețelor, o puternică scădere a distorsiunii monetare în special cea indusă de arierate etc.). Ele sunt, de asemenea, condiționate de o politică riguroasă în domeniul veniturilor nominale, capabilă să suporte procesul de dezinflație. Atenuarea presiunii pentru creșterea veniturilor nominale, în afara suportului economic adecvat, presupune prelungirea și consolidarea acordului dintre Guvern și partenerii de dialog social. În aceste circumstanțe, poate fi considerat acceptabil în 2002, un volum al PIB-ului în prețuri curente de circa 1430 trilioane lei.
- În ceea ce privește aspectele cererii, ambele scenarii presupun o diversificare a piețelor străine, ca urmare a impactului fenomenelor de recesiune în economia mondială. Devine clar că acestea nu pot fi depășite în întregime, astfel că va fi luată în considerare o scădere a ratelor de export – comparativ cu intervalul 2000-2001- și, implicit a rolului exportului în creșterea economică. Compensarea acestui efect prin expansiunea consumului final va fi greu de realizat datorită restricțiilor care operează pe partea ofertei și, extrem de important, a posibilității de reactivare a spiralei inflaționiste. De aceea stimularea investițiilor, inclusiv prin atenuarea ratei de taxare (de altfel luată în considerare între ipotezele privind bugetul de stat) apare ca fiind cea mai indicată. Intensitatea influențelor negative ale

mediului extern este mult mai puternică în *Scenariul moderat* decât în *Scenariul dezirabil*. Fluxurile de capital străin sunt, de asemenea, diferențiate în favoarea *Scenariului dezirabil*.

- Începând din luna februarie au fost luate în considerare următoarele aspecte:
 - efectul introducerii venitului minim garantat asupra șomajului înregistrat (care a crescut semnificativ);
 - tendința de apreciere a leului în raport cu dolarul;
 - anumite corecții în parametrii politicilor macroeconomice, corelate cu acțiunile Guvernului și Băncii Naționale.

Aceste schimbări au fost incluse în ambele scenarii estimate pentru 2002.

Alternative previzionale 2002

Prezentăm în continuare estimările previzionale lunare pentru anul 2002 la principalii indicatori ai evoluției economice, elaborate pe baza *Scenariului rațional*:

- produsul intern brut, prețuri constante 1990 (% față de anul anterior);
- soldul comerțului exterior (mil. dolari SUA);
- investițiile, prețuri constante 1990 (% față de anul anterior);
- rata șomajului;
- deflatorul PIB;
- inflația (decembrie/decembrie anul precedent).

Tabelul nr. 1

PRINCIPALII INDICATORI AI EVOLUȚIEI ECONOMICE
Alternative previzionale elaborate lunar pe baza
ipotezelor privind politicile economice
Scenariul dezirabil

Versiunea din luna:	Creștere PIB față de anul anterior (prețuri constante)	Sold balanță comercială (mil. dolari SUA)	Investiții față de anul anterior (prețuri constante)	Rata șomajului	Deflatorul PIB	Inflația (decembrie/decembrie anul precedent)
Ianuarie	5,08	-2 420	9,98	7,97	123,15	120,96
Februarie	4,51	-2 645	9,32	11,6	123,83	121,69
Martie	4,70	-2 795	10,40	11,6	123,60	121,40
Aprilie	4,50	-3 204	11,00	11,4	122,20	119,90
Mai	4,50	-3 204	11,00	11,4	122,20	119,90
Iunie	4,50	-3 204	11,00	11,4	122,20	119,90
Iulie	4,50	-2 805	5,70	11,5	123,54	121,38
August	4,50	-2 805	5,70	11,5	123,54	121,38
Septembrie	4,40	-3 016	9,30	11,2	122,81	120,58
Octombrie	4,40	-3 016	9,30	11,2	122,81	120,58

Prognozele privind PIB-ul au fost mai optimiste în primele luni (5,08% în versiunea din ianuarie), devenind mai pesimiste pe măsură ce deteriorarea situației pe plan mondial s-a precizat: 4,40% în versiunea din octombrie.

Tabelul nr. 2

PRINCIPALII INDICATORI AI EVOLUȚIEI ECONOMICE
Alternative previzionale elaborate lunar pe baza
ipotezelor privind politicile economice
Scenariul moderat

Versiunea din luna:	Creștere PIB față de anul anterior (prețuri constante)	Sold balanță comercială (mil. dolari SUA)	Investiții față de anul anterior (prețuri constante)	Rata șomajului	Deflatorul PIB	Inflația (decembrie/decembrie anul precedent)
Ianuarie	3,85	-2 803	6,72	8,34	124,62	122,56
Februarie	3,92	-3 068	7,05	11,80	124,52	122,46
Martie	3,80	-3 076	7,20	11,90	124,70	122,60
Aprilie	3,60	-3 341	7,60	11,60	123,40	121,20
Mai	3,60	-3 341	7,60	11,60	123,40	121,20
Iunie	3,60	-3 341	7,60	11,60	123,40	121,20
Iulie	3,40	-2 973	3,70	11,80	124,80	122,80
August	3,40	-2 973	3,70	11,80	124,80	122,80

Față de *Scenariul dezirabil*, *Scenariul moderat* prevede creșteri mai mici ale PIB-ului, o deteriorare a balanței comerțului exterior și o inflație mai ridicată. Întrucât ipotezele de lucru ale scenariului moderat s-au dovedit prea restrictive începând din luna septembrie s-au elaborat prognoze numai pe baza scenariului dezirabil.

3.4. Rezultate preliminate pentru 2002

În luna noiembrie a anului 2002 au fost publicate rezultatele preliminate pentru anul 2002, estimate cu ajutorul macromodelului "Dobrescu", pe baza ipotezelor pe care le detaliem mai jos.

Versiunea preliminară pentru 2002 a fost actualizată ținând seama de noua versiune (2002) a "Programului economic de preaderare" pentru România. Acest scenariu include performanțele prevăzute în "Strategia economică pe termen mediu" (2001). *Versiunea preliminară* este bazată pe ipoteza că Guvernul și Banca Națională acționează ferm pentru relaxarea constrângerilor care se opun creșterii economice.

Ipoteze de lucru:

- Declinul global al populației continuă. În cazul forței de muncă, acesta a fost compensat printr-o creștere ușoară a ratei de participare. Numărul total al pensionarilor, la fel ca și cel al pensionarilor de asigurări sociale (cu excepția țăranilor), a rămas aproximativ la același nivel.

2. Politica în domeniul veniturilor susține dezinflația. Astfel, se presupune că PIB-ul în prețuri curente atinge o creștere de circa 28%.
3. Rata cheltuielilor publice față de PIB se estimează la 34,2% iar deficitul bugetar la 3% din PIB.
4. Una dintre cele mai importante ipoteze ale modelului, este remonetizarea economiei. Se ia în considerare o creștere a bazei monetare cu 34-35%. Este evident că asemenea evoluții sunt posibile doar în strânsă legătură cu schimbările structurale (privatizare, funcționarea mai eficientă a piețelor, reducerea severă a distorsiunii monetare, în special a celei indusă de arierate etc). Acestea sunt puternic condiționate de o politică fermă și coerentă în domeniul veniturilor nominale (v. pc. 2).
5. Se acordă un rol important exporturilor. Este de asemenea luată în considerare o corecție a deficitului balanței de plăți. Se păstrează ipoteza că creșterea ratei nominale de schimb este mai redusă decât rata inflației.
6. De asemenea, s-a presupus că, rezultat al reformelor structurale urmate de transformarea României într-un mediu de afaceri atractiv, fluxurile de investiții străine (directe și de portofoliu) cresc în mod semnificativ.
7. Nivelul producției nu a fost afectat de posibilele influențe negative ale secetei asupra producției agricole.

Vom prezenta în continuare estimările macromodelului "Dobrescu" pentru anul 2002, *Versiunea preliminară* elaborată în noiembrie 2002, comparativ cu estimările prezentate de Guvern în "Cartea albă" din ianuarie 2003.

Tabelul nr. 3

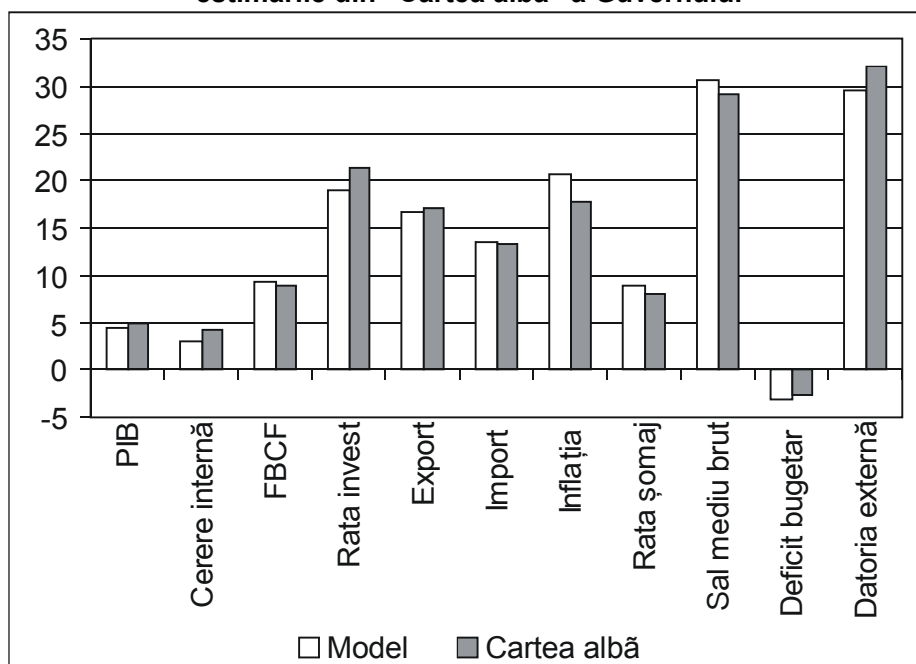
Estimările modelului *Versiunea preliminară* pentru 2002, comparativ cu estimările din "Cartea albă" a Guvernului

% față de 2001

Indicatori	Estimările modelului	"Cartea albă" a guvernului
Produsul intern brut	4,4	4,9
Cererea agregată internă	3,1	4,3
Formarea brută de capital fix	9,3	8,9
Rata investițiilor (% din PIB)	19,8	21,4
Exportul de mărfuri și servicii (în termeni reali)	16,7	17,2
Importul de mărfuri și servicii (în termeni reali)	13,6	13,3
Inflația (decembrie la decembrie)	20,6	17,8
Rata șomajului	9,0	8,1
Salariul mediu brut	30,5	29,2
Deficitul bugetar (% din PIB)	-3,05	-2,7
Datoria externă (% în PIB)	29,48	32,1*

*primele 11 luni ale anului

Estimările modelului *Versiunea preliminară* pentru 2002, comparativ cu estimările din "Cartea albă" a Guvernului

Estimările preliminate privind evoluția economiei românești în anul 2002, evaluate cu ajutorul modelului au fost apropiate de estimările guvernului. Diferența cea mai mare apare la estimarea cererii agregate interne și este indusă în primul rând de estimarea inflației (20,6% în model față de 17,8% în estimările statistice). Cumulată pe componente, la care se adaugă diferențele în estimările evoluției comerțului exterior (nu mai mari de 3%) aceasta a condus la o estimare mai mică a PIB-ului. Inflația este evaluată în model cu ajutorul indicelui prețurilor de consum care depinde de deflatorul PIB-ului (PIB-ul nominal expectat și PIB-ul real) și de evoluția masei monetare M2 (politici monetare la nivelul bazei monetare și al multiplicatorului masei monetare, care sprijină remonetizarea economiei). În model se ia în considerare o creștere a bazei monetare de 34-35%. În realitate, constatăm acum că această creștere nu a fost decât de 27,7% (Buletinul BNR nr. 12/2002). O supraestimare a evoluțiilor monetare poate duce la evaluări pesimiste în ceea ce privește inflația, ceea ce s-a și întâmplat în estimările modelului. Remonetizarea economiei este posibilă doar în strânsă legătură cu schimbările structurale (privatizare, funcționarea mai eficientă a piețelor, reducerea severă a distorsiunii monetare, în special a celei indusă de arierate etc). Aceste schimbări nu au avut amploarea necesară pentru a susține creșterea propusă a bazei monetare.

4. SCENARIILE ALTERNATIVE PENTRU 2003

4.1. Introducere

Scenariile alternative pentru 2003 au fost realizate cu consultarea acad. Emilian Dobrescu, în colaborare cu dr. Constantin Ciupagea și Petre Fomin, pe baza “Macromodelului economiei românești de tranziție” elaborat de acad. Emilian Dobrescu.

Scenariile alternative propuse spre dezbateră se bazează pe *Scenariul dezirabil* publicat în luna martie 2003 pe site-ul “Internet-Securities” și publicat în revista *Roumanian Journal of Economic Forecasting* nr. 1-2/2003. Acest scenariu include cerințele prezentate în: “Strategia economică pe termen mediu a României” (2000) și în “Programele economice de preaderare” (2001 și 2002).

Cu această ocazie a fost prezentat și un al doilea scenariu, *Scenariul moderat*, care admite posibilitatea unor rate de creștere mai scăzute. Ambele scenarii sunt bazate pe premisele că Guvernul și Banca Națională vor acționa ferm în scopul implementării reformelor structurale. Pentru 2002 au fost folosite estimările preliminate pe baza modelului “Dobrescu”, publicate în luna noiembrie.

Plecând de la ipotezele de lucru și păstrând spre comparație rezultatele *Scenariului dezirabil (S1)*, am construit trei scenarii în care funcția obiectiv exprimă “ținte” diferite pentru politicile macroeconomice: două scenarii țintesc niveluri mai mici ale inflației în 2003 (*S2* și *S3*), un altul (*S4*) în care testăm consecințele unei creșteri a fondurilor nerambursabile primite de la Uniunea Europeană.

4.2. Ipoteze de lucru pentru 2003 - *Scenariul dezirabil (S1)*

1. Proiecția privind populația totală și populația de peste 15 ani ține seama de rezultatele preliminare ale ultimului recensământ. În ceea ce privește forța de muncă, este acceptată ca plauzibilă ipoteza că are loc o ușoară creștere a ratei de participare, în ciuda declinului demografic. Este de așteptat ca, datorită noilor reglementări în domeniu, să înceteze creșterea numărului pensionarilor.
2. A fost luată în considerare o politică de venituri capabilă să suporte procesul de dezinflație. În aceste condiții, în 2003, rata PIB-ului în prețuri curente va scădea la aproximativ 22-23%. Reducerea presiunilor sociale legate de creșterea veniturilor nominale, implică extinderea și consolidarea dialogului dintre Guvern și partenerii de dialog social.
3. În concordanță cu obiectivele Guvernului, deficitul bugetului general consolidat va fi menținut la circa 2,5-3%; el va fi acoperit în proporții egale din credite interne și externe.
4. Continuă remonetizarea economiei.

5. Se presupune că raportul EUR-USD va crește până în aprilie, după care trendul se va inversa.
6. Se presupune că reformele structurale vor face din România un mediu de afaceri atractiv, astfel încât fluxul de investiții străine (directe și de portofoliu) va crește. Este, de asemenea, luată în considerare creșterea fondurilor nerambursabile .

4.3. Ipoteze de lucru pentru Scenariile "țintă" S2, S3, S4

Scenariile S2 și S3 examinează consecințele unor politici economice de venituri și comerciale care țintesc pentru 2003 o inflație mai mică decât cea obținută în scenariul de referință: 12% în S2 și 9% în S3.

Scenariul S4 testează ipoteza unei creșteri față de 2002 (cu 3% din PIB) a fondurilor nerambursabile primite de la Uniunea Europeană. Aceste fonduri intră în economia românească pe proiecte investiționale, astfel încât, în model sunt tratate analog fluxului de investiții străine (directe și de portofoliu). Se presupune că reformele structurale vor face din România un mediu de afaceri atractiv, astfel încât eficiența fluxului de investiții străine va crește .

Celelalte ipoteze ale scenariului de referință rămân valabile și pentru scenariile țintă.

REZULTATELE SIMULĂRILOR – Scenariile S2 și S3 PROGNOZA ANUALĂ PENTRU 2003 SCENARIILE S2 și S3

Tabelul nr. 1
Rate față de 2002(%)

Indicatori	S1 (scenariul de referință)	S2 (ținta: inflația 12%)	S3 (ținta: inflația 9%)
PIB prețuri curente	22,23	21,09	18,72
PIB prețuri constante	5,11	5,37	5,87
DAD prețuri curente	22,81	21,72	19,45
DAD prețuri constante	5,64	5,92	6,52
Investiții	11,64	11,86	12,31
Rata investițiilor	22,55	22,56	22,57
Exportul de mărfuri și servicii	10,50	10,47	10,43
Importul de mărfuri și servicii	11,54	11,68	11,99
Soldul balanței comerciale	-3,614	-3,644	-3,708
Rata șomajului	8,09	8,02	7,87
Curs mediu de schimb EUR	1,206	1,193	1,167
Curs de schimb EUR (dec/dec)	1,226	1,202	1,154
Deflatorul PIB	1,163	1,149	1,121
Indicele mediu al prețurilor de consum	1,165	1,152	1,134

Indicatori	S1 (scenariul de referință)	S2 (ținta: inflația 12%)	S3 (ținta: inflația 9%)
Indicele prețurilor de consum (dec/dec)	1,135	1,120	1,090
Deficitul bugetar	-2,64	-2,68	-2,78
Datoria externă (% în PIB)	29,66	29,66	29,67
Productivitatea muncii	3,8	3,9	4,3

4.4. Comentarii - scenariile țintă S2 și S3

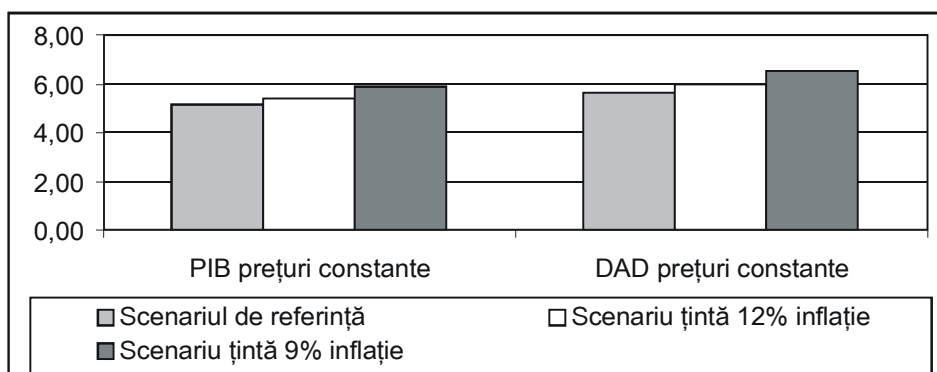
- Cele două scenarii și-au propus apropierea de o “țintă” legată de inflație: în S2 se propune ca țintă o inflație (pentru decembrie 2003 în decembrie 2002) de 12%, cifră vehiculată deja ca fiind posibil de atins în cursul acestui an, iar în S3 se propune ca țintă scăderea inflației sub pragul nivelului cu două cifre, adică atingerea nivelului de 9%, propus pentru 2004 în “Strategia economică pe termen mediu”.
- Acest lucru este posibil dacă se continuă politicile care au permis lansarea procesului de dezinflație din ultimii doi ani:
 - politică monetară prudentă a BNR;
 - monitorizarea permanentă a deficitului bugetar și finanțarea sa neinflaționistă din surse preponderent externe;
 - reducerea anticipațiilor inflaționiste ale agenților economici prin continuarea reformelor structurale și menținerea unei creșteri economice sustenabile;
 - protejarea producției interne față de importurile de mărfuri – în special alimentare – cu prețuri subvenționate în țara de origine; măsură care, pe termen scurt, poate duce la creșterea prețurilor, dar care are efecte pozitive pe termen lung;
 - monitorizarea permanentă a prețurilor energiei, a căror creștere relansează în aval efecte inflaționiste;
 - o atenție deosebită trebuie acordată cursului de schimb; schimbarea, de la 1 martie, a monedei de referință dolar/euro poate avea consecințe nedorite asupra evoluției prețurilor pe piața internă. Motivele sunt date de evoluțiile divergente ale celor două monede: în timp ce leul a suferit față de dolar, în ultimul an, un proces de apreciere în termeni reali (cu alte cuvinte, cursul de schimb a crescut mai încet decât inflația), față de euro procesul a fost invers: cursul de schimb a crescut mult mai repede decât inflația. Ne regăsim acum din nou în situația de a folosi o monedă de referință față de care leul se depreciază rapid; chiar dacă raportarea la moneda europeană unică euro are consecințe pozitive în evoluția exporturilor, pentru piața internă și pentru importuri ne putem aștepta la o creștere a prețurilor, deci a inflației.
- Dacă privim tabelul de mai sus, este clar că “ținta - inflație 9%” este dezirabilă prin consecințele ei: o creștere economică de aproape 5,9%,

susținută de creșterea cererii agregate interne. Creștere economică bazată pe o relansare a investițiilor, care cresc cu 12,31% față de 2002 și a productivității muncii, care crește cu 4,3%.

Prezentăm în continuare o analiză comparativă a câtorva indicatori ce caracterizează cele trei scenarii:

Graficul nr. 1

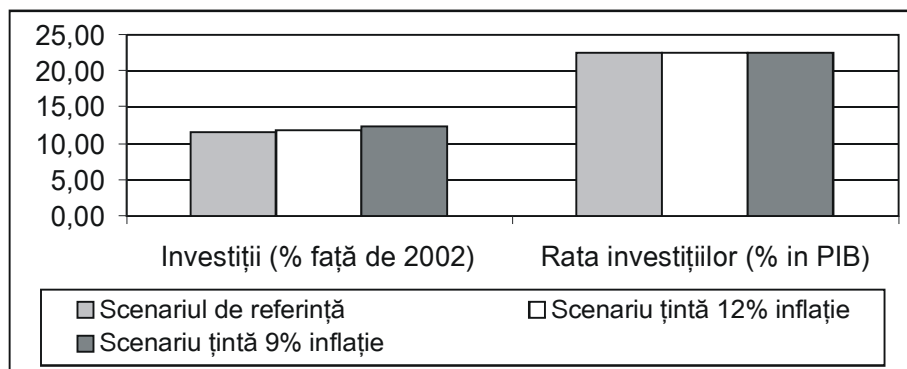
PIB-ul și cererea agregată internă (DAD)

Graficul pune în evidență influența scăderii inflației asupra creșterii economice, mult mai accentuată în cazul unei inflații aduse sub pragul de două cifre (scenariul S3).

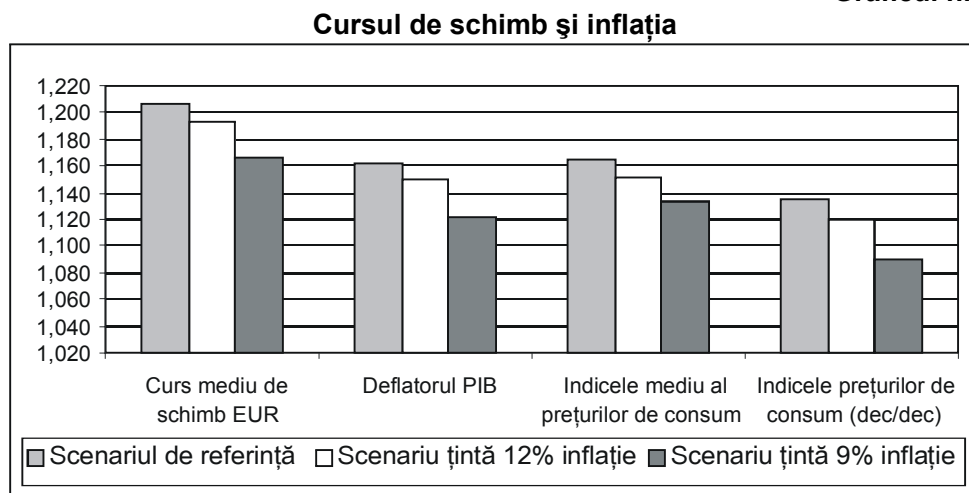
Graficul nr. 2

Investițiile

Deși rata investițiilor (% în PIB) rămâne aproape constantă, față de anul 2002 investițiile (în prețuri constante) au o creștere în scenariul S3, al cărei rol este important în creșterea economică.

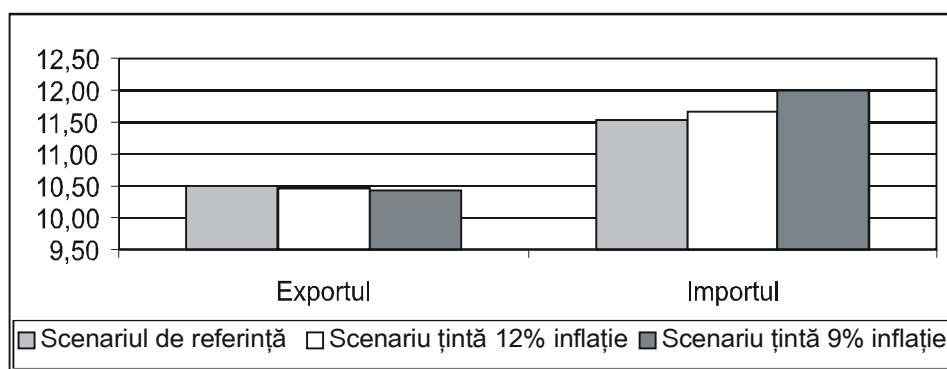
Graficul nr. 3

Cursul mediu de schimb în raport cu euro are o scădere mai accentuată în scenariul S3. Ca indicatori ce caracterizează inflația am prezentat: deflatorul PIB-ului, indicele mediu al prețurilor de consum și indicele prețurilor de consum decembrie 2002/decembrie 2003, cu ajutorul cărora se măsoară inflația. Ținta propusă, inflație 9%, a fost măsurată prin indicele prețurilor de consum decembrie 2002/decembrie 2003. Influența acestei ținte se transmite celorlalți indicatori prin ecuațiile econometrice ale modelului. Cea mai mare sensibilitate o manifestă deflatorul PIB-ului și cursul de schimb.

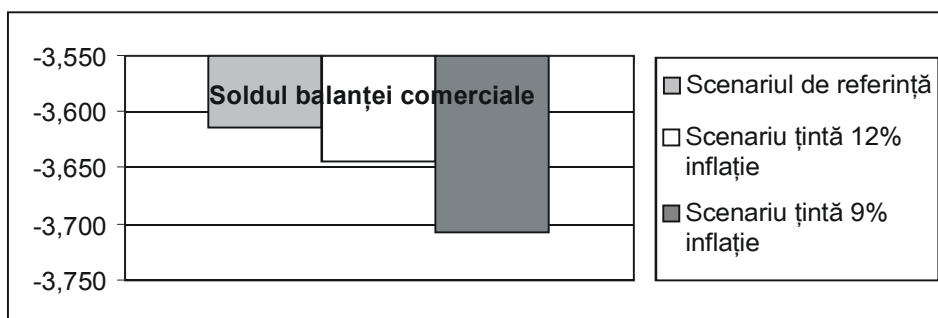
Graficul nr. 4

Exportul și importul de mărfuri și servicii

Graficul nr. 5

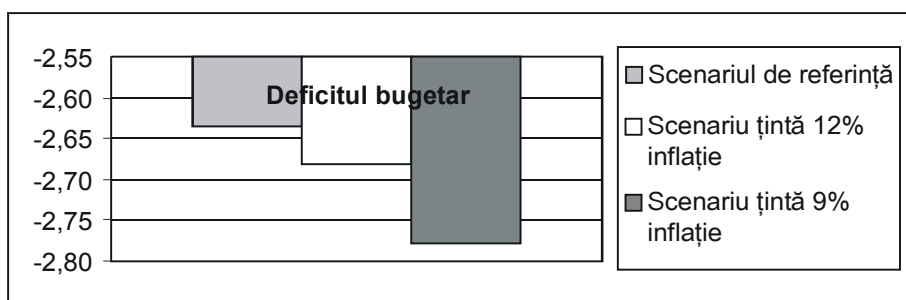
Soldul balanței comerciale

Evoluțiile pieței interne și ale cursului de schimb duc la o ușoară scădere a exportului și la creșterea importului, ceea ce mărește deficitul balanței comerciale.

Graficul nr. 6

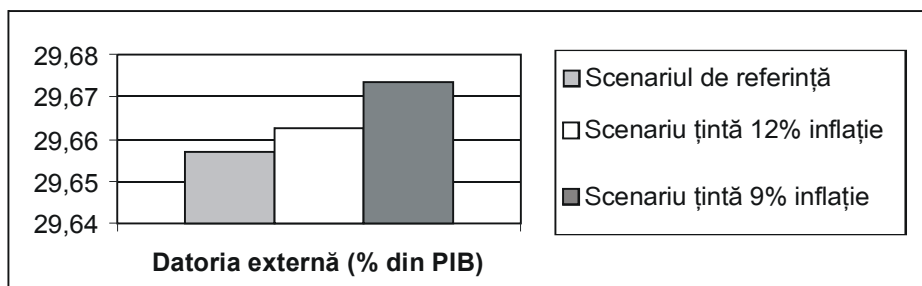
Deficitul bugetar

Creșterea deficitului bugetar nu depășește 2,8% din PIB, situându-se sub cerințele impuse de aderarea la Uniunea Europeană.

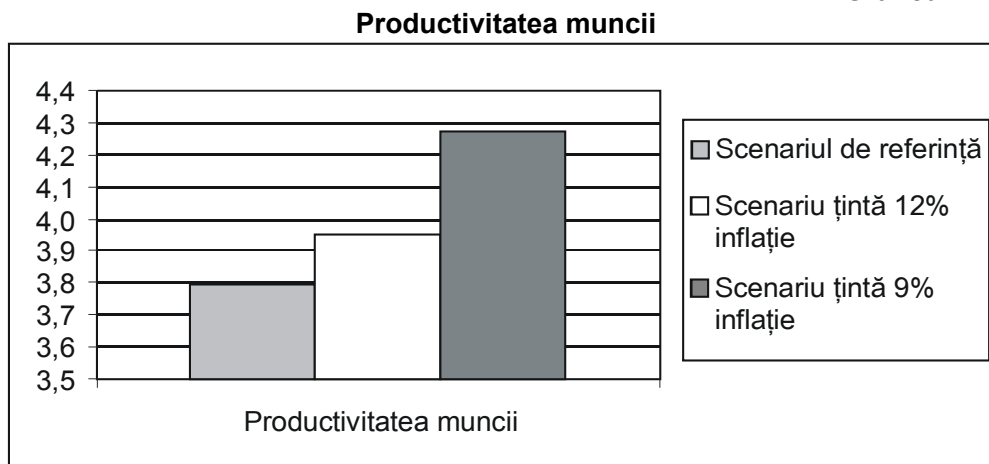
Graficul nr. 7

Datoria externă

Datoria externă rămâne sub 30% din PIB, mult sub ceea ce admit standardele UE.

Graficul nr. 8

Productivitatea muncii este în creștere în cele trei scenarii, corespunzător evoluțiilor PIB-ului și ale forței de muncă.

REZULTATELE SIMULĂRILOR – Scenariul S4

PROGNOZA ANUALĂ PENTRU 2003 SCENARIUL S4

Tabelul nr. 2
Rate față de 2002(%)

Indicatori	S1 (scenariul de referință)	S4 (scenariul-test privind creșterea fondurilor primite de la UE)
1	2	3
PIB prețuri curente	22,23	22,23
PIB prețuri constante	5,11	5,40
DAD prețuri curente	22,81	23,18
DAD prețuri constante	5,64	6,22
Investiții	11,64	12,52
Rata investițiilor	22,55	22,68
Exportul de mărfuri și servicii	10,50	10,83
Importul de mărfuri și servicii	11,54	12,70
Soldul balanței comerciale	-3,614	-3,778
Rata șomajului	8,09	8,01

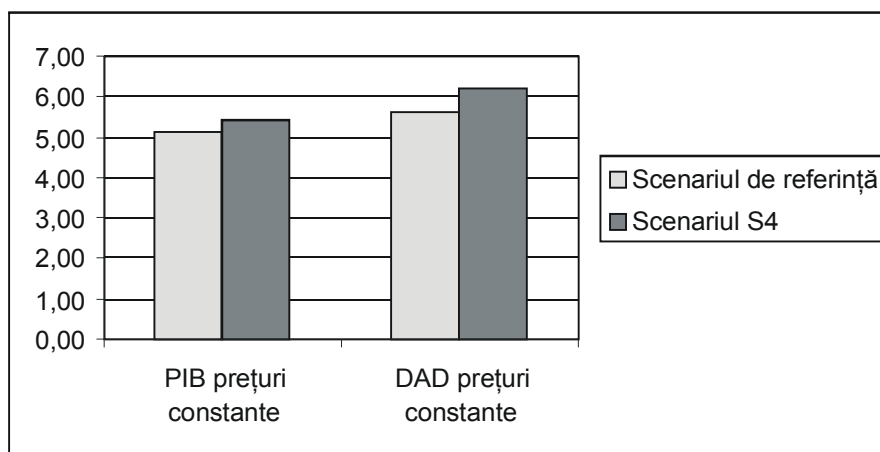
	1	2	3
Curs mediu de schimb EUR		1,206	1,203
Curs de schimb EUR (dec/dec)		1,226	1,221
Deflatorul PIB		1,163	1,160
Indicele mediu al prețurilor de consum		1,165	1,162
Indicele prețurilor de consum (dec/dec)		1,135	1,131
Deficitul bugetar		-2,64	-2,68
Datoria externă (% în PIB)		29,66	27,99
Productivitatea muncii		3,8	3,97

4.5. Comentarii - scenariul țintă S4

Creșterea bruscă a investițiilor pe baza fondurilor nerambursabile primite de la Uniunea Europeană, poate duce la creșteri de importuri necesare producției, piața internă nefiind pregătită pentru o asemenea ofertă. Acest fenomen duce la o creștere a cererii agregate interne mai rapidă decât creșterea economică generată de investiții. Pe de altă parte, creșterea investițiilor rămâne o bază de creștere economică în viitor și aduce o anumită ameliorare a celorlalți indicatori economici, după cum se va vedea în continuare.

Graficul nr. 9

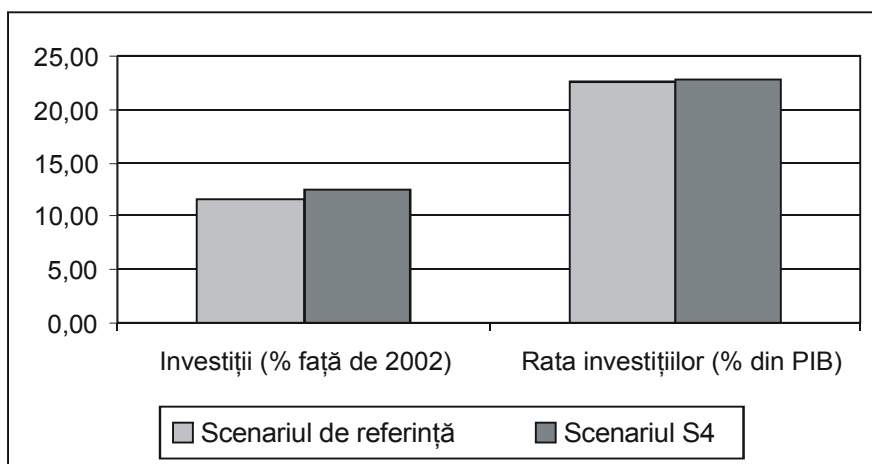
PIB-ul și cererea agregată internă (% față de 2002)

Atât PIB-ul, cât și cererea agregată internă sunt în creștere față de scenariul de referință, cererea agregată internă crește mai mult din cauza evoluției importurilor.

Graficul nr. 10

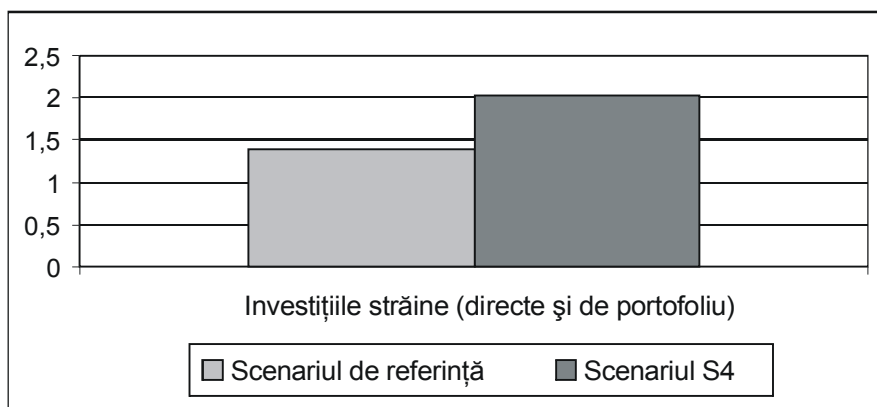
Investițiile

Investițiile interne sunt în creștere. La acestea se adaugă creșterea investițiilor străine (directe și de portofoliu), prezente în graficul următor:

Graficul nr. 11

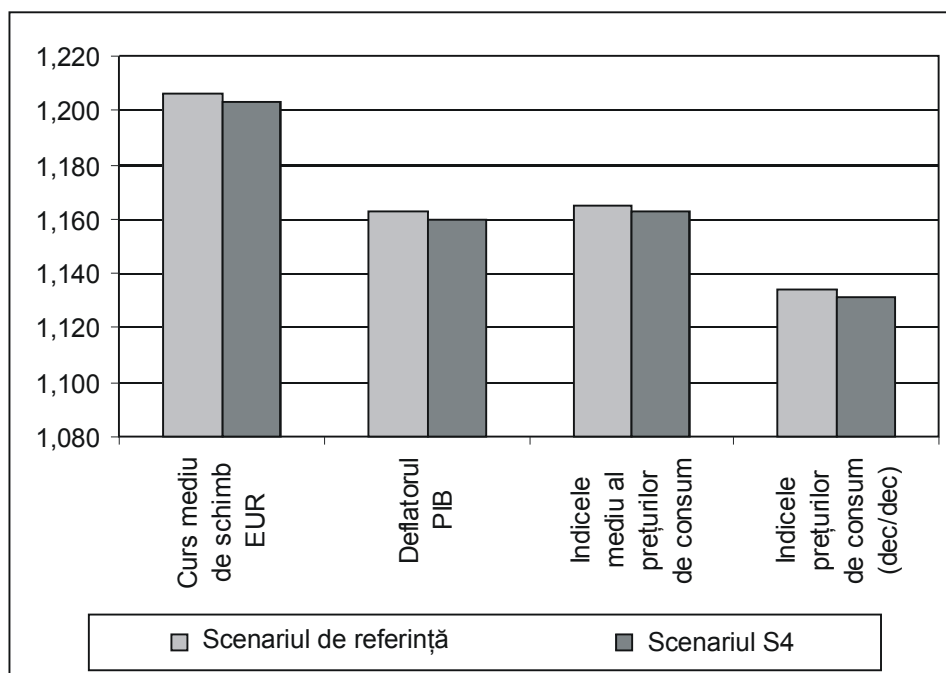
Creșterea față de 2002 a investițiilor străine (directe și de portofoliu) pe baza fondurilor nerambursabile primite de la UE

După cum se va vedea, această creștere de investiții duce la ameliorarea altor indicatori, fără a greva asupra datoriei externe.

Graficul nr. 12

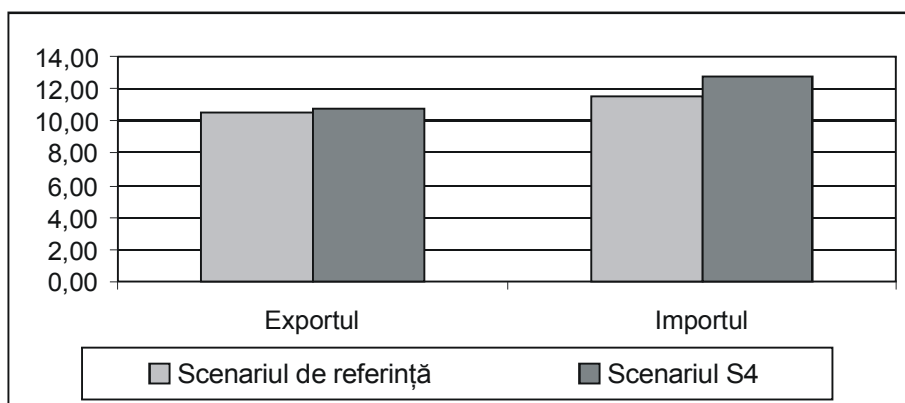
Cursul de schimb și inflația

Are loc o scădere a cursului mediu de schimb și a indicatorilor referitori la inflație: deflatorul PIB-ului, indicele mediu al prețurilor de consum și indicele prețurilor de consum decembrie 2003.

Graficul nr. 13

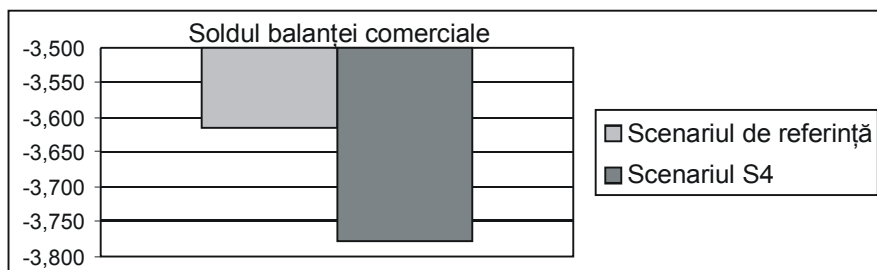
Exportul și importul (de mărfuri și servicii)

Atât exportul cât și importul sunt în creștere; creșterea mai importantă a importurilor fiind determinată de necesitățile de importuri de echipamente și utilaje pentru noile investiții.

Graficul nr. 14

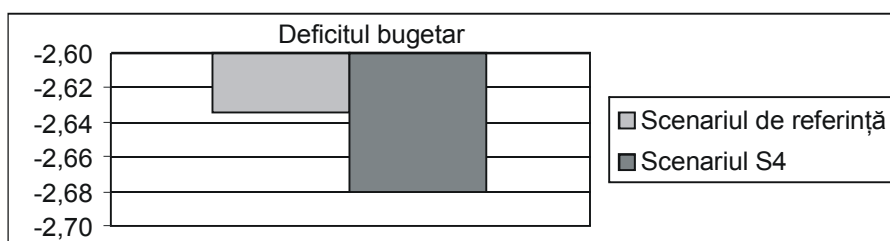
Soldul balanței comerciale

Diferențele de creștere dintre importuri și exporturi duc la o creștere a deficitului balanței comerciale, dar această creștere se menține în limite acceptabile.

Graficul nr. 15

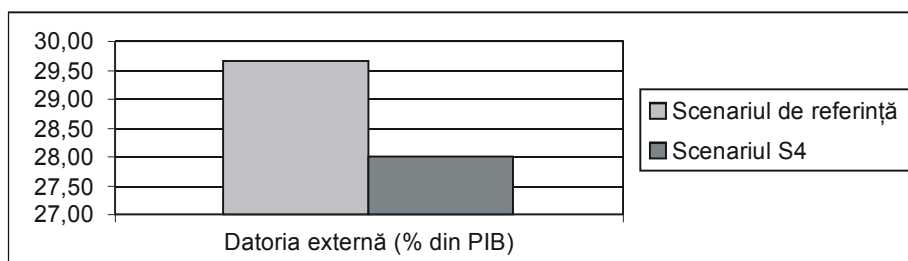
Deficitul bugetar

Are loc o creștere a deficitului bugetar, dar acesta rămâne sub 2,7% din PIB, respectând condițiile puse de Fondul Monetar Internațional și cerințele de integrare.

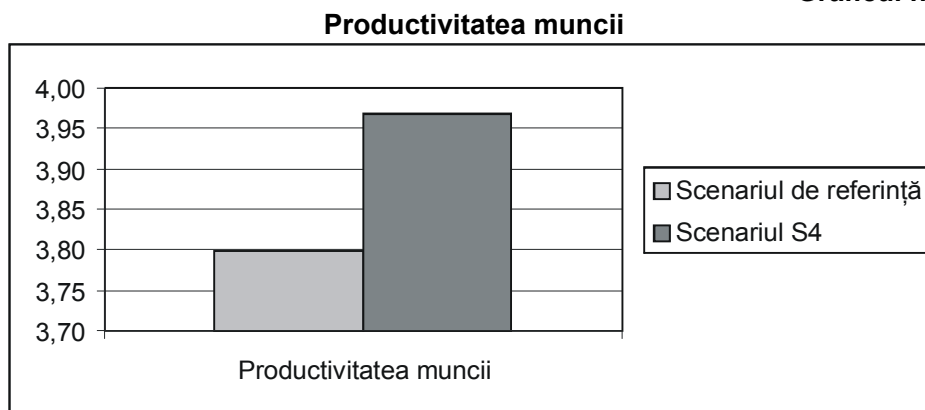
Graficul nr. 16

Datoria externă (% din PIB)

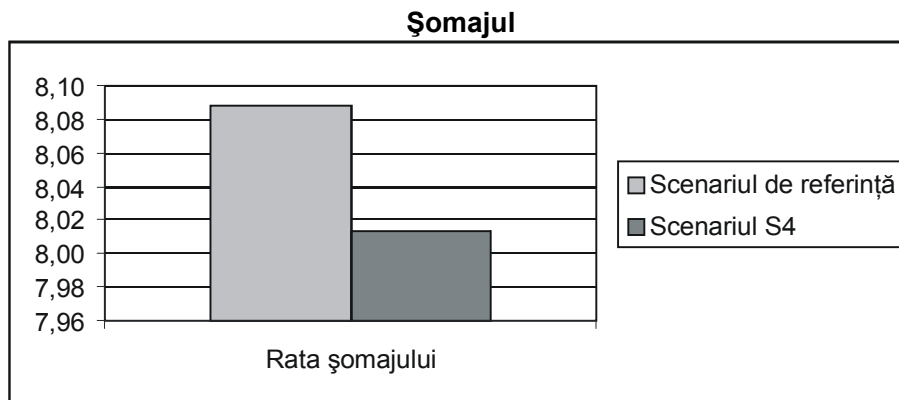
Așa cum am menționat, fiind vorba de fonduri nerambursabile, a căror destinație sunt proiecte investiționale, datoria externă, în ușoară creștere (cu 2,3%) față de 2002, raportată la PIB, a cărei creștere este cu mult mai importantă, este în scădere.

Graficul nr. 17

Productivitatea muncii este în creștere, iar șomajul în scădere, ca urmare a creșterii investițiilor străine, a căror eficiență este ridicată.

Graficul nr. 18

5. SCENARIILE ALTERNATIVE PE TERMEN MEDIU

Scenariile alternative pentru perioada 2003-2005 au fost realizate cu consultarea acad. Emilian Dobrescu, în colaborare cu Petre Fomin, pe baza "Macromodelului economiei românești de tranziție" elaborat de acad. Emilian Dobrescu.

5.1. Ipoteze de lucru pentru scenariul de referință

În domeniul demografic: cifrele privind populația sunt actualizate conform recensământului din 2002 (populația totală, populația în vârstă de peste 15 ani, forța de muncă). Se ia în calcul ipoteza privind constanța numărului de pensionari, ținând seama de procesele naturale și modificările legislative.

Se consideră că politica veniturilor susține procesul de dezinflație; se iau în calcul rate moderate de creștere a PIB-ului nominal.

În ceea ce privește comerțul exterior: exportul este considerat motor al creșterii economice, alături de investiții, cu rol crescând al investițiilor.

Indicele cursului nominal de schimb este presupus a fi sub indicele inflației, de unde – o apreciere reală a monedei naționale față de coșul monetar (60% EUR – 40% USD).

O ușoară scădere a ponderii cheltuielilor bugetare în PIB, asociată cu o atenuare modestă a fiscalității legate de costul forței de muncă.

Continuă procesul de remonetizare a economiei naționale, prin creșterea bazei monetare și reducerea rezervelor minime obligatorii.

Se ia în considerare un aflux mai consistent de capital extern.

Tabelul nr. 1

REZULTELE SIMULĂRILOR PROGNOZA MULTIANUALĂ 2003-2005 SCENARIUL DE REFERINȚĂ

Indicatori	Rate față de anul precedent(%)		
	2003	2004	2005
PIB prețuri curente	22,23	15,11	14,56
PIB prețuri constante	5,14	5,10	4,75
DAD prețuri curente	22,81	14,28	15,02
DAD prețuri constante	5,64	4,34	5,18
Investiții	11,64	10,95	11,03

Indicatori	2003	2004	2005
Rata investițiilor	22,55	23,71	25,04
Exportul de bunuri și servicii	10,50	12,29	12,01
Importul de bunuri și servicii	11,54	9,68	12,51
Soldul balanței comerciale	-3,614	-3,512	-4,050
Rata șomajului	8,08	7,30	6,70
Curs mediu de schimb EUR	1,206	1,048	1,051
Curs de schimb EUR (dec/dec)	1,226	0,927	1,154
Deflatorul PIB	1,163	1,095	1,094
Indicele mediu al prețurilor de consum	1,165	1,097	1,095
Indicele prețurilor de consum (dec/dec)	1,135	1,062	1,060
Deficitul bugetar	-2,60	-2,50	-2,40
Datoria externă (% în PIB)	29,66	28,92	28,71
Productivitatea muncii	3,8	4,3	4,0

5.2. Comentarii - scenariul de referință

Vom analiza mai întâi scenariul pentru 2003 din prognoza multianuală, comparativ cu scenariul de referință din prognoza anuală, versiunea *Scenariul dezirabil*.

Tabelul nr. 2

Scenariul pentru 2003 din prognoza multianuală față de cel de referință (*Scenariul dezirabil*) din prognoza anuală

Indicatori	2003 Prognoza multianuală	2003 Prognoza anuală (scenariul de referință –dezirabil)
PIB prețuri curente	22,23	22,23
PIB prețuri constante	5,14	5,11
DAD prețuri curente	22,81	22,81
DAD prețuri constante	5,64	5,64
Investiții	11,64	11,64
Rata investițiilor	22,55	22,55
Exportul de bunuri și servicii	10,50	10,50
Importul de bunuri și servicii	11,54	11,54
Soldul balanței comerciale	-3,614	-3,614
Rata șomajului	8,08	8,09
Curs mediu de schimb EUR	1,206	1,206
Curs de schimb EUR (dec/dec)	1,226	1,226
Deflatorul PIB	1,163	1,163
Indicele mediu al prețurilor de consum	1,165	1,165

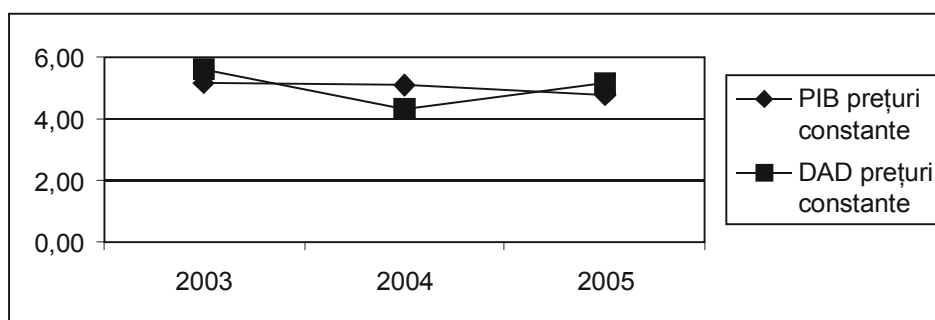
Indicatori	2003 Proгноza multianuală	2003 Proгноza anuală (scenariul de referință –dezirabil)
Indicele prețurilor de consum (dec/dec)	1,135	1,135
Deficitul bugetar	-2,60	-2,64
Datoria externă (% în PIB)	29,66	29,66
Productivitatea muncii	3,8	3,8

Cu foarte mici diferențe (PIB în prețuri constante, rata șomajului și deficitul bugetar), care se înscriu în erorile de calcul provenite din rotunjiri, scenariul pentru 2003 din prognoza multianuală și scenariul de referință (versiunea Scenariul dezirabil) din prognoza anuală sunt identice. *Cu alte cuvinte, prognoza multianuală pornește de la ipoteza că în 2003 se vor realiza toate ipotezele care stau la baza scenariului dezirabil, creând condițiile pentru îndeplinirea acestuia.* Este o ipoteză foarte importantă, care stă la baza previziunilor făcute pentru anii următori. Nerealizarea premizelor pentru anul 2003 schimbă datele inițiale ale previziunilor pentru 2004 și 2005.

Revenind la prognoza multianuală, scenariul se caracterizează printr-o creștere economică moderată, bazată în primul rând pe creșterea investițiilor. Atât importurile cât și exporturile sunt în creștere, totuși ritmul de creștere a importurilor este mai rapid, astfel încât are loc o creștere a deficitului balanței comerciale. Deficitul bugetar și datoria externă sunt în scădere. Prezentăm în continuare analiza detaliată a rezultatelor.

Graficul nr. 1

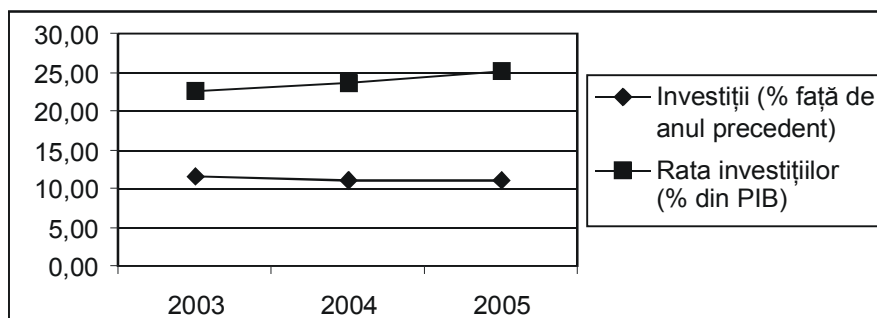
PIB-ul și cererea agregată internă
(% față de anul precedent)

Așa cum am menționat, scenariul prevede creșteri moderate ale PIB-ului: 5,14% în 2003 față de 2002, 5,10% în 2004 față de 2003 și 4,75% în 2005 față de 2004. Evoluția cererii interne este corelată cu cea a exportului și importului; creșterea deficitului comerțului exterior din 2005, determinată de creșterea necesarului de importuri pe piața internă, se manifestă în creșterea cererii agregate interne.

Graficul nr. 2

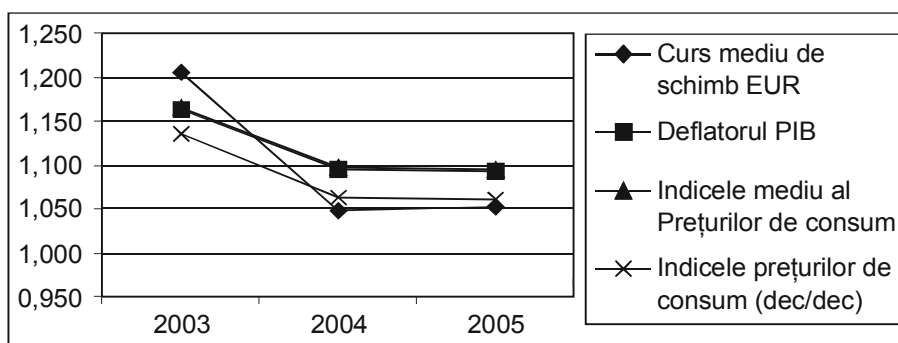
Investițiile

Creșterea economică se bazează pe creșterea investițiilor, reflectată în evoluția ascendentă a ratei investițiilor.

Graficul nr. 3

Cursul de schimb și inflația

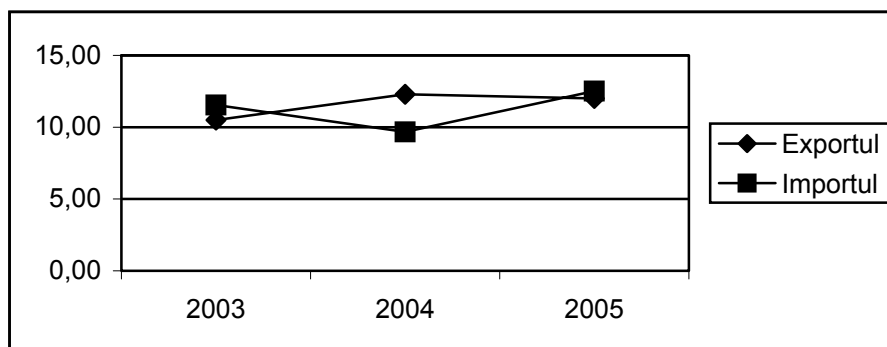

Scenariul prevede o scădere a cursului de schimb ROL/EUR mai rapidă în primul an de prognoză și atenuată în 2005, însoțită de o scădere corespunzătoare a inflației, care, în condițiile în care anul 2003 se încadrează în ipotezele scenariului dezirabil, cu o rată a inflației de numai 13,5%, poate susține o rată a inflației de circa 6% în anii următori. Reamintim aici că ipotezele în care acest lucru este posibil sunt:

- o politică consecventă a veniturilor care să susțină dezinflația;
- o apreciere reală a monedei naționale față de coșul valutar stabilit de BNR (60% EUR, 40% USD);
- investițiile și exportul cu rol de motor al creșterii economice;
- continuarea remonetizării economiei naționale prin politici monetare adecvate;
- un aflux mai consistent de capital extern, în condițiile unor politici susținute de reformă.

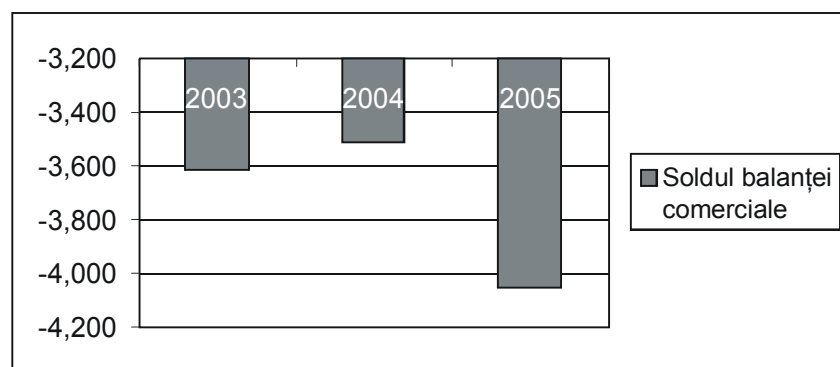
Graficul nr. 4

Exportul și importul de bunuri și servicii

Graficul nr. 5

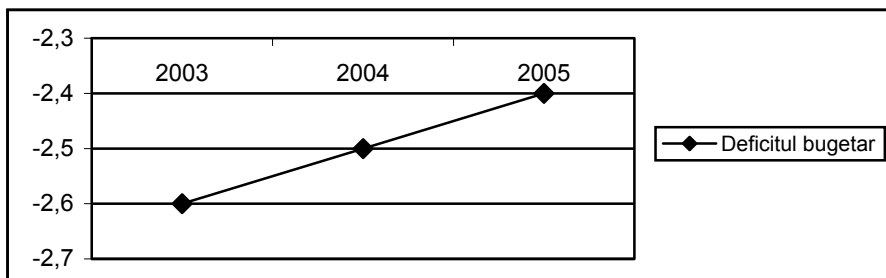
Soldul balanței comerciale

O creștere a exportului și o scădere a importului în 2004 duc la o scădere a deficitului balanței comerciale, nesustenabilă în 2005, când cerințele pieței interne duc la o creștere a importurilor mai rapidă decât a exporturilor. Fenomenul este corelat și cu evoluția cursului de schimb, ipotezele modelului indicând o moderare a raportului EUR/USD în 2005 față de 2004.

Graficul nr. 6

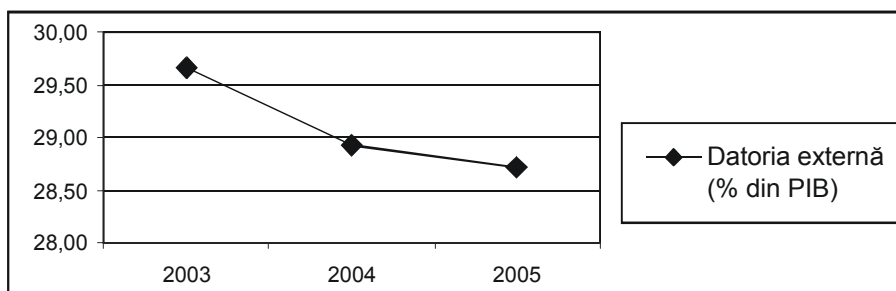
Deficitul bugetar

Bazat pe scăderea ponderii cheltuielilor bugetare, dar și pe o ușoară ameliorare a fiscalității, deficitul bugetar este în scădere, ceea ce ne menține în limitele cerințelor de aderare la UE.

Graficul nr. 7

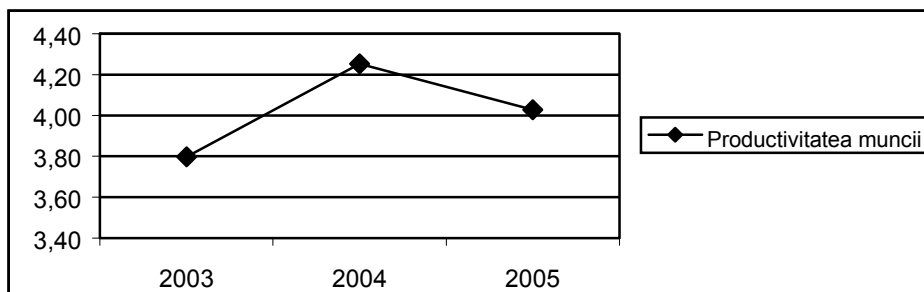
Datoria externă

Deși se ia în considerare o creștere a datoriei externe cu 13,8% în 2004 față de 2005, ponderea în PIB a datoriei externe este în scădere, ca urmare a creșterii PIB-ului și a moderării evoluțiilor valutare.

Graficul nr. 8

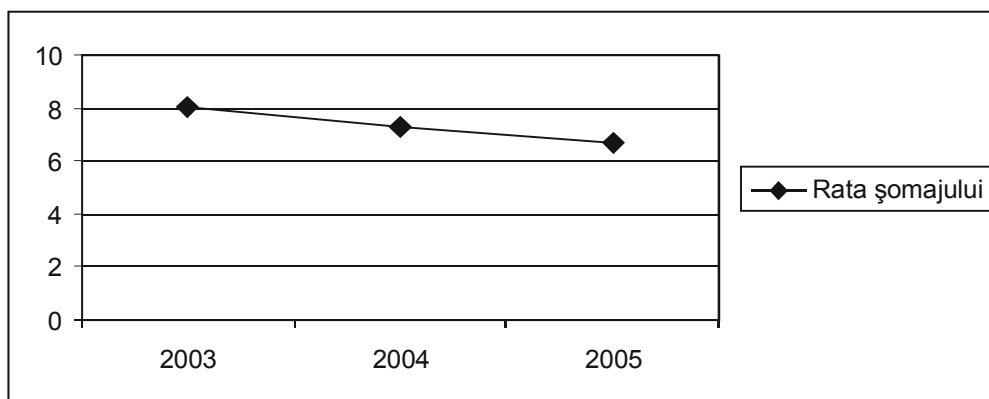
Productivitatea muncii

După o creștere în 2004, productivitatea muncii are un recul în 2005, ca urmare a diminuării creșterii economice și a evoluției inerțiale a pieței muncii.

Graficul nr. 9

Șomajul

Șomajul are un trend descrescător, prognozându-se o rată a șomajului sub 6,7% în 2005.

5.3. Ipoteze de lucru pentru scenariul “țintă”

Scenariul multianual “țintă” pornește de la o ipoteză asemănătoare cu cea a scenariului S4 din prognoza anuală, care testează ipoteza unei creșteri a fondurilor nerambursabile primite de la Uniunea Europeană. Pentru 2003 se folosește aceeași ipoteză ca în scenariul S4 (o creștere cu 3% din PIB față de 2002). Pentru 2004 și 2005 aceste creșteri sunt moderate astfel:

Tabelul nr. 3

Creșterea fondurilor primite de la Uniunea Europeană în Scenariul de referință (S1) și în Scenariul “țintă” (S2)

rate față de anul precedent %

	2003	2004	2005
Scenariul de referință (S1)	1,38	1,07	1,13
Scenariul “țintă” (S2)	2,02	1,16	1,28

Considerăm că aceste fonduri intră în economia românească pe proiecte investiționale, astfel încât, în model sunt tratate analog fluxului de investiții străine (directe și de portofoliu). Se presupune că reformele structurale vor face din România un mediu de afaceri atractiv, astfel încât eficiența fluxului de investiții străine va crește.

Celelalte ipoteze ale scenariului de referință rămân valabile și pentru scenariile țintă.

5.4. Rezultatele simulărilor

Tabelul nr. 4

PROGNOZA MULTIANUALĂ 2003-2005 Scenariul “țintă” (S2)

Rate față de anul precedent(%)

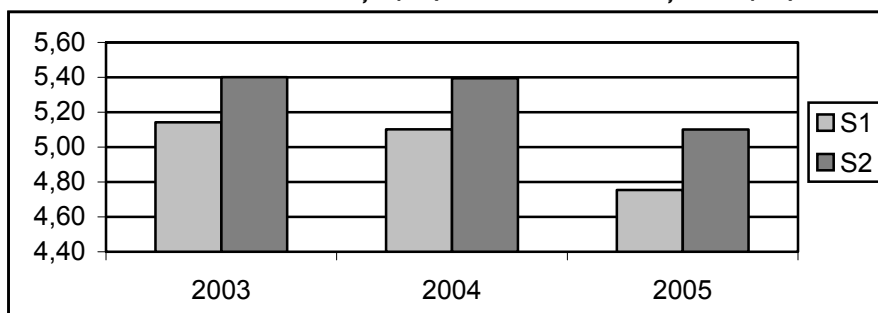
Indicatori	2003	2004	2005
PIB prețuri curente	22,23	15,11	14,56
PIB prețuri constante	5,40	5,39	5,10
DAD prețuri curente	23,18	14,59	15,41
DAD prețuri constante	6,22	4,92	5,89
Investiții	12,52	11,79	12,00
Rata investițiilor	22,68	23,97	25,45
Exportul de bunuri și servicii	10,83	12,63	12,39
Importul de bunuri și servicii	12,70	10,74	13,75
Soldul balanței comerciale	-3,778	-3,856	-4,652
Rata șomajului	8,0	7,2	6,4
Curs mediu de schimb EUR	1,203	1,046	1,048
Curs de schimb EUR (dec/dec)	1,221	0,925	1,150
Deflatorul PIB	1,160	1,092	1,090
Indicele mediu al prețurilor de consum	1,162	1,094	1,092
Indicele prețurilor de consum (dec/dec)	1,131	1,059	1,056
Deficitul bugetar	-2,68	-2,53	-2,49
Datoria externă (% în PIB)	27,99	25,72	23,96
Productivitatea muncii	3,97	4,45	4,26

5.5. Comentarii - scenariul “țintă”

Scenariul se caracterizează printr-o creștere economică moderată, bazată atât pe creșterea investițiilor interne, cât și a investițiilor străine (directe și de portofoliu), la care se adaugă creșterea fondurilor nerambursabile provenite de la Uniunea Europeană. Creșterea investițiilor încă din 2003 creează o bază de creștere economică pentru anii următori și aduce o anumită ameliorare a tuturor indicatorilor economici, după cum se va vedea în continuare. Atât importurile cât și exporturile sunt în creștere, totuși ritmul de creștere a importurilor este mai rapid, impus de necesitatea de a importa tehnologii și echipamente pentru noile investiții, astfel încât are loc o creștere a deficitului balanței comerciale. Deficitul bugetar și datoria externă sunt în scădere. Prezentăm în continuare analiza detaliată a rezultatelor, comparativ cu *Scenariul de referință (S1)*.

Graficul nr. 10

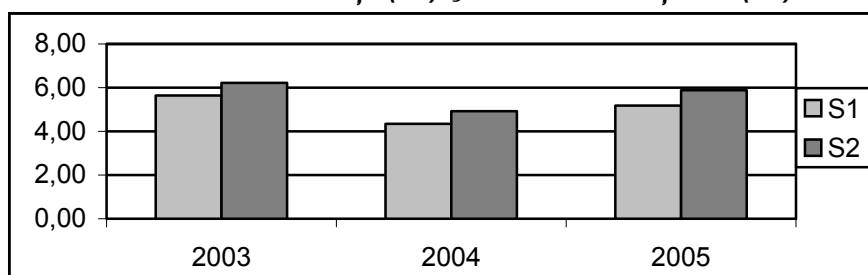
**Evoluția PIB-ului în
Scenariul de referință (S1) și în Scenariul "țintă" (S2)**

În ambele scenarii avem o creștere moderată, dar susținută a PIB-ului pentru perioada de prognoză. Față de scenariul de referință, ipoteza creșterii fondurilor nerambursabile aduce o creștere economică mai rapidă.

Graficul nr. 11

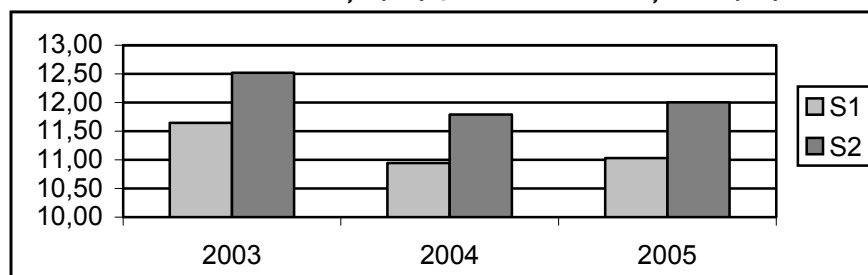
**Evoluția cererii agregate interne în
Scenariul de referință (S1) și în Scenariul "țintă" (S2)**

Creșterea cererii agregate este mai rapidă decât a PIB-ului, datorită creșterii importurilor, impusă de cerințele noilor investiții.

Graficul nr. 12

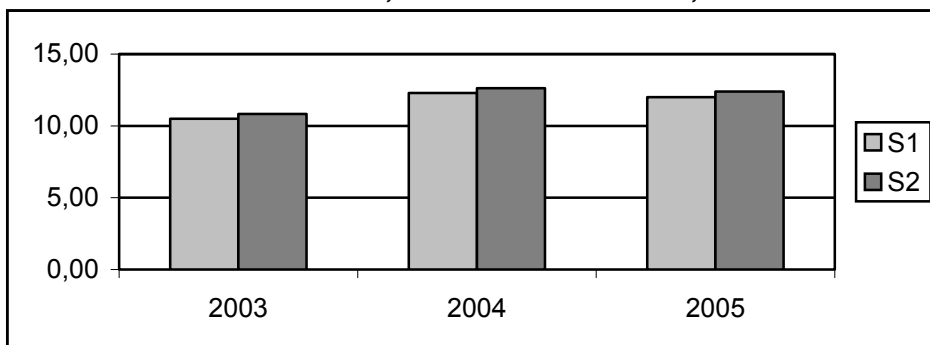
**Evoluția investițiilor în
Scenariul de referință (S1) și în Scenariul "țintă" (S2)**

Investițiile, care în model sunt baza creșterii economice, sunt mai mari prin ipoteză în *Scenariul "țintă"* decât în *Scenariul de referință*.

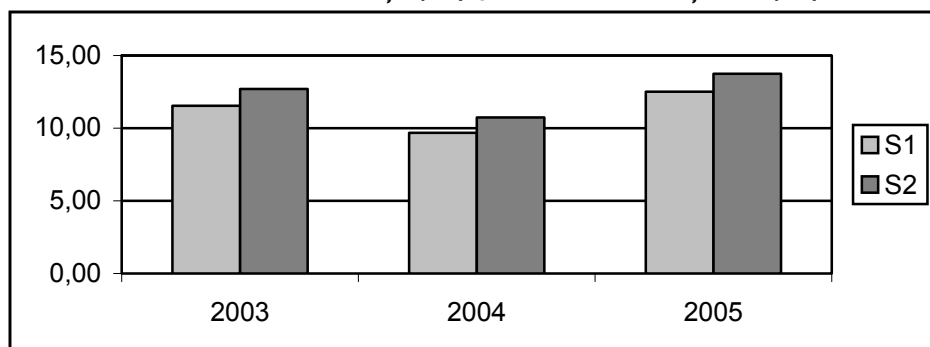
Graficul nr. 13

**Evoluția exporturilor în
Scenariul de referință (S1) și în Scenariul "țintă" (S2)**

Graficul nr. 14

**Evoluția importurilor în
Scenariul de referință (S1) și în Scenariul "țintă" (S2)**

Graficul nr. 15

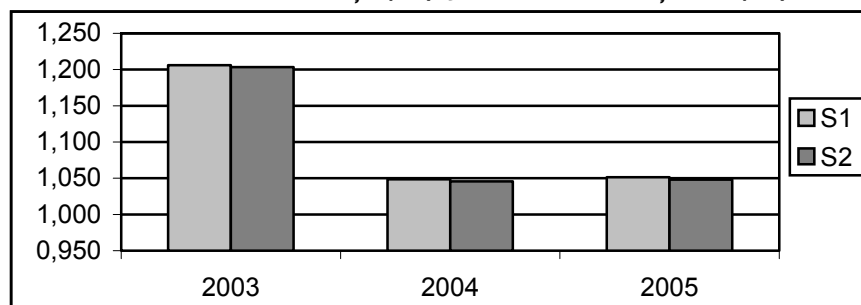
**Evoluția deficitului comercial în
Scenariul de referință (S1) și în Scenariul "țintă" (S2)**

Atât importurile cât și exporturile sunt în creștere, ritmul de creștere al importurilor fiind mai mare, deficitul balanței comerciale este în creștere în *Scenariul "țintă"* față de *Scenariul de referință*.

Graficul nr. 16

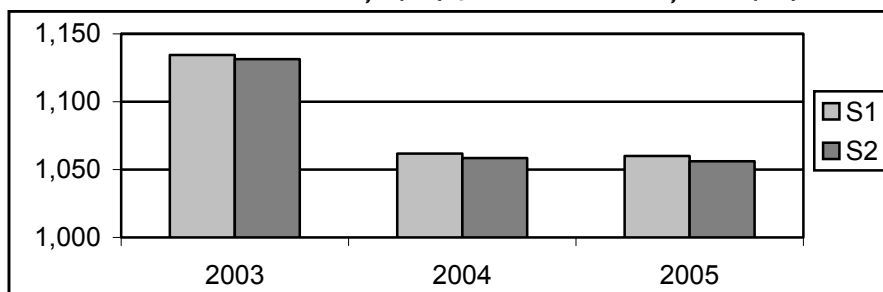
**Evoluția cursului mediu de schimb în
Scenariul de referință (S1) și în Scenariul "țintă" (S2)**

Cursul mediu de schimb se menține la aproximativ același nivel în ambele scenarii, în schimb inflația este ceva mai scăzută în *Scenariul "țintă"* față de *Scenariul de referință*.

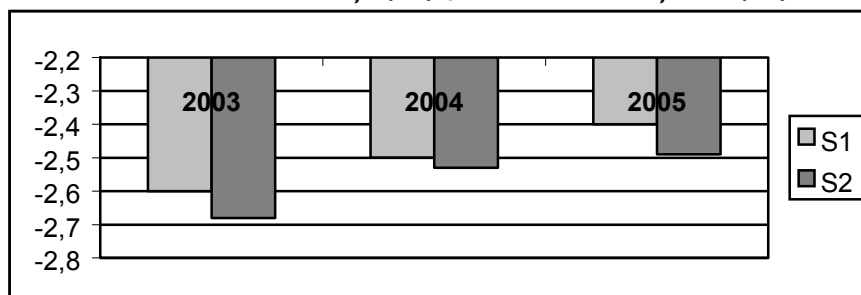
Graficul nr. 17

**Evoluția inflației în
Scenariul de referință (S1) și în Scenariul "țintă" (S2)**

Graficul nr. 18

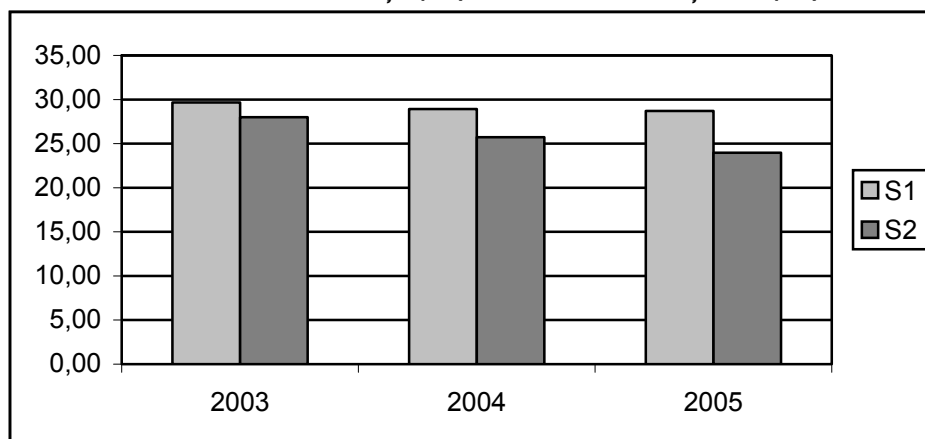
**Evoluția deficitului bugetar în
Scenariul de referință (S1) și în Scenariul "țintă" (S2)**

Cu un deficit bugetar cuprins între 2,5% și 2,7% din PIB, *Scenariul de referință* se înscrie în limitele impuse de cerințele integrării.

Graficul nr. 19

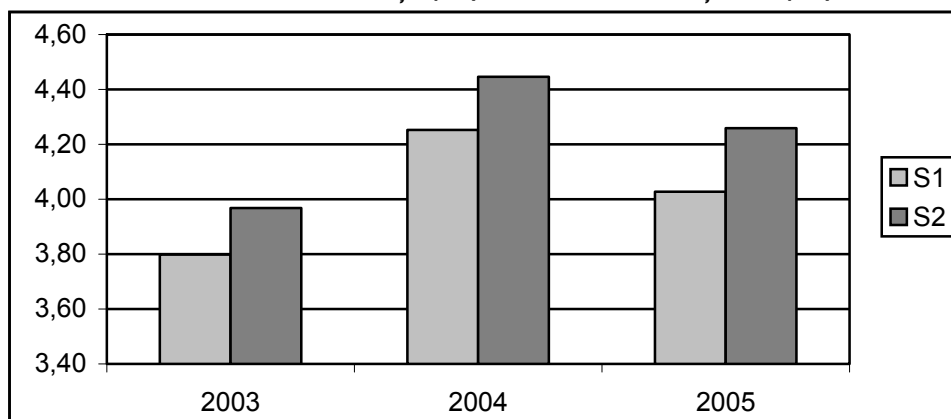
**Evoluția datoriei externe în
Scenariul de referință (S1) și în Scenariul "țintă" (S2)**

Ca pondere în PIB, datoria externă este în scădere în scenariul țintă, deși în valoare absolută ea are o ușoară creștere. Dinamica PIB-ului este, însă, mai rapidă decât a volumului datoriei externe.

Graficul nr. 20

**Evoluția productivității muncii în
Scenariul de referință (S1) și în Scenariul "țintă" (S2)**

În *Scenariul "țintă"* productivitatea muncii este sistematic mai ridicată decât în *Scenariul de referință*, consecință a creșterii nivelului și eficienței investițiilor.

Bibliografie selectivă

- Charemza, W., Deadman, D., *New directions in econometric practice, General to Specific Modelling Cointegration and Vector Autoregression*, University of Leicester, Edward Elgar, England, 1992.
- Ciupagea, C., "Fundamente teoretice și metodologice ale politicilor de comerț exterior în cazul unei economii în tranziție" Teza de doctorat, Institutul Național de Cercetări Economice, București, 1997.
- Cuthbertson, K., Hall, S., Taylor, M., *Applied Econometric Techniques*, Harvester Wheatsheaf, 1992, Exeter, UK, 1992.
- Dobrescu, E. , "Transition economy-a weakly structured system", *Romanian Economic Review*, Tome 41, no. 2/1996, 1996.
- Dobrescu, E. , *Macromodels of the Romanian Transition Economy*, third edition, the Expert Publishing House, September 2000.
- Dobrescu, E., "Macromodelul economiei românești de tranziție", supliment al *Revistei microeconomia aplicată*, nr. 4/1997, 1996.
- Dobrescu, E., *Macromodel of the Romanian Transition Economy (1997 Version)*, Editura "Expert", București, 1997.
- Dobrescu, E., *Macromodel of the Romanian Transition Economy (1998 Version)*, Editura "Expert", București, 1998.
- Dobrescu, E., *Macromodel of the Romanian Transition Economy (1999 version)*, Project LINK Fall Meeting, November, 1999.
- Dobrescu, E. , "Money velocity in a transition economy: the case of Romania", *Romanian economic review*, tome 38, no 2, 1994.
- Hall, S. G., Ciupagea, C. , *Modelling the Romanian exchange rate 1991-1995*, ACE Phare Project, London Business School, 1996.
- Lord, M., J., *Romania macromodel for flexible exchange rate system*, USAID, Development Alternatives, 1994.
- Mereuță, C.; Scutaru, C.; Ciupagea, C.; Fomin, P.: "Barometrul economiei românești" *Microeconomia aplicată*, nr. 1-4/1998 și 1-4/1999.
- Scutaru, C., "Un modèle agrégé pour le processus inflationniste", *Observer*, no 4/1997, Centre of Economic Information and Documentation, Bucharest, 1997a.
- Scutaru, C.; Ciupagea, C.; Fomin, P.: «The "Dobrescu" Macromodel of the Romanian Transition Economy-Yearly and Monthly Forecast» previziuni publicate lunar pe INTERNET în site-ul *Internet Securities Inc., ISI Emerging Markets*, anii 2000, 2001, 2002.
- Scutaru, C.; Ciupagea, C.; Fomin, P.: «The "Dobrescu" Macromodel of the Romanian Transition Economy-Yearly and Monthly Forecast» previziuni publicate trimestrial în revista *Romanian Journal of Economic Forecasting*, anii 2000, 2001, 2002.